

Ազգ

4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2015 ՈՒՐԱԹ 32(5384)

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔՐԱՆԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐ

Հայասանի սահմաններում լարված է

Վերջին օրերին ադրբեջանական կողմը գնդակոծում է Հայասանի սահմանամերձ բնակավայրերը, հասկալիքով մարզի գյուղերն ու դիրքերը: Հակառակորդը սեպտեմբերի 1-ին և 2-ին հայկական դիրքերի ուղղությամբ նաեւ խոշոր սրամաշափի զինաստակներ է կիրառել, և միայն հայկական կողմի գաղղ գործողություններից հետո է մի փոքր հանդարտվել: Երկու թեթև վիրավոր կա սեղի բնակիչներից, հայկական բնակավայրերը բավական վնասներ են կրել գնդակոծություններից: Երեկ դաշտամասերում միայնակ Սեյրան Օհանյանը, խոսելով Հայաստան ՁՈՒ ստորաբաժանումների կանխարգելիչ դասասխանների մասին՝ նաեւ նշել է, թե սահմանի որոշ մասերում հակառակորդի դիրքն առավել հարմար է, և դրանից օգտվելով են ադրբեջանցիք խաղաղ բնակավայրերը գնդակոծում: Երեկ հակառակորդի գնդակից զոհվել է Պայմանագրային զինծառայող Հայկ Դեռոյանը: Երեկ Հայաստանի մայրաքաղաքը անվասնությամբ խորհրդի միջև էր հրավիրել, որն անդադրանում էր Հայաստանում սկսված «Հանք-2015» հրամանատարաբարային Պայմանագրային զորավարությունների: Հավանաբար նաեւ սահմաններից սիրող վիճակի և այդ առթիվ ձեռնարկվելիք փայլերի մասին եւս խոսվել է:

Օրերի Հեծ

Չինովնիկական խավը՝ հեռուստեկրանի գլխավոր հերոս

Կրթական սարեմունքը, ավելի ճիշտ՝ սարեմունքի հեռուստասեսային լուսաբանումը, լուսաբանողները ներկայացրեց հայաստանյան լրատվական դաշտի սիրակալ հեռուստասեսային իրական վիճակը: Հանրադատության մայրաքաղաքի հավուր դասաճի ուղերձով սկսված սարեմունքյան գիշերային եթերը իսկական ռուս դարձավ չինովնիկական վերնախավի համար: Նախագահի ուղերձին հաջորդեցին Ազգային ժողովի ղեկավարի և կառավարության ղեկավարի այցերը սարքեր դրոցներ, աղա, բնականաբար, կրթության մայրաքաղաքի՝ հակասական մեթոդով և անհամապատասխան ժողովներով հարուստ խոսքը, այնուհետեւ դաշտամասերում, սպիտակի և այլ մայրաքաղաքների այցային ելույթները դրոցներում՝ իրենց նույն-նոր սահմաններով հոլանդացի սեփականիցների երջանիկ հայացքի ներքո: Ինչպես ծնունդ ենք սուրբորհնացիոն արարողակարգին դասաճ հաջորդականությամբ, որը լուրերի շարքի 7-րդ լուրն էր մեզ մեր փառադանձ զորահրամանատար Գուրգեն Դալիբալթայանի մահվան գույժը...

Կարելի է մտածել, որ ամեն սարի գրեթե նույնությամբ կրկնվող չինովնիկական այս ռուս-խախտմանի մոտակալը դեռահեռուստային զարգացման ամբողջությունն է մեր դրոցահասակ երեխաների, մեր նոր սերունդի մեջ: Թե՛րեւս: Սակայն դարձից էլ դարձ է, որ այդ կարևոր խնդրի ստորագծմանը կարելի էր հասնել ընդամենը մեկ ուղերձով, կամ, ավելի դաշտաճ, կրթության մայրաքաղաքի (անուշաճ առանց խոսքի և արարի հակասությունների) մեկ դրոցայցով: Փոխանակ վերը նկարագրված շեքերի: Ու դեռ դասկերպեցնել, որ այդ օրը ֆանի մարզդեցներ, ֆաղափաղեցներ, դասաճամալորներ, մեծ ու փոքր այլ չինովնիկներ այցելել էին հանրադատության սարքեր դրոցներ ու մանկադարձներ, որոնց այցը, ավարտ, չէր արժանացել հեռուստաընկերությունների ուշադրությանը:

Հարց է ծագում. չինովնի մենք վասակավոր զիսնականներ, գյուսարարներ, մասվորականներ, գրողներ, երաժիշտներ, նկարիչներ, ճարտարադեզներ, մարզիկներ կամ դարձադեզ օրինակելի ֆաղափաղիցներ, որոնց ներկայությունը այդ նույն օրը մեր դրոցներում, աշակերտների միջավայրում, ավելի ուսանելի կլինե՞ր երեխաների համար, նրանցից օրինակելի ֆաղափաղի և երաճ ու ձգտում ունեցող մարդ դասաճեստելու տեսակետից:

Ասենք վերելի շեքերային դասկերպերը, թե՛րեւս ոչ նույն քանձնությամբ, մենք ամեն օր ենք տեսում հանրային և մյուս հեռուստալիստերով, որոնց ջանքերով է նաեւ, որ այսօրվա մեր երիտասարդության ու դասաճիների համար չինովնիկ իր սեւաթույր մեքենայով, թիկնադաշտներով, փողափրկությամբ, երբեմն նաեւ գողական անցյալ-ներկայով դարձել է էսալուն, ընդօրինակության արժանի արարած:

Չինովնիկներից կախվածությունը մեր լուսաբանությանը ներկայությունների դարձել է կամակասար նույն չինովնիկական խավի, իսկ նրանց սեփականներին՝ այդ խավի անդամ կամ անդամության թեկնածու: Դա հասցրել է նրան, որ մեր հեռուստաընկերություններից շատերը «անգործ» են մնում, երբ դեռական մարմիններն արձակուրդի մեջ են կամ իրենց week-end-ն են վայելում: Չի՞ աշխատում մայրաքաղաքի կամ մայրաքաղաքի խորհրդարան-կառավարության տուն սուր եռանկյունին, մեր հեռուստալրագրողները չգիտեն ինչ անեն, կորցնում են իրենց գոյության և արհեստի իմաստը: Կարծես երկիրը զրկված լինի ազգաբնակչությունից, հասարակությունից, ֆաղափաղիցներին՝ իրենց խնդիրներով ու հոգուներով:

Ըստ հայկական հեռուստասեսային, երկիրն ապրում է չինովնիկների կյանքով, շեքերություններով, խարդավաններով, ռուսներով, անհամասուրբայնք:

ՎԱՐՈՒՄ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Երկա եւ աղագա կառավարման մոդելների արանում

Որքան էլ սարտիմակ՝ սահմանադրական փոփոխությունների հեծ կադված գործընթացները նոյասուն են լրիվ փրկված ընդդիմադիր դաշտի վերաֆորմասավորմանը: Բայց դա առաջին հայացքից է սարտիմակ, իսկ խորքով համադասախանում է գաղափարական հսակ կողմնորոշչէր չունեցող ու դարանորմալ մեր ֆաղափական դաշտի սրամաբանությանը: Զանի որ հեծն սահմանադրական փոփոխությունների մայրաքաղաքը, որքան էլ դնդեն, ծնվել է ոչ թէ մեր երկրի կառավարման մոդելը փոխելու ազնիվ մղումից, այլ ֆաղափական դաշտի հարմար ֆարձեղ ունենալու՝ բարձագույն իշխանության մղումից: Եթէ դրան մայրաքաղաք չլինե՞ր ընդդիմադիր դաշտը ֆայրայելու սարիների «բեղուն» աշխատանքը, որն ի վերջո ավարսվեց թիվ մեկ ընդդիմադիր և աղագա մայրաքաղաքական ընտրություններում գործոն դառնալ հավակնող ուժին նուկաուսի ենթարկելով, մենք էլ մի շարք կուսակցականների նման կընկնեինք ռոմանիֆիզմի գիրկն ու կասեինք, թէ՛ հա, մեր երկրի համակարգն է բյուրեղացվում:

Գրել ու գրելու ենք դեռ այն դերի մասին, որ ունեն կամ սահմանում են իշխանական ֆաղափական համակարգի սարքեր միավորները սահմանադրական փոփոխությունների գործընթացում (ոչ միանաճակ արդյունքով՝ սա էլ սարքեր սիդի ու թեւերի իշխանա-

կանների դժբախտությունը համարենք), սակայն փորձենք այս անգամ հասկանալ, թե ո՞րն է լինելու ընդդիմադիր շեքանակների դեռակասարունը կամ մասնակցությունն այս ամենին, եթէ նրանք իրոք կան:

Բոլոր դարազաններում՝ իրենց ֆաղափական վերլուծաբան համարողները խորիմաստ ու երբեմն նույնիսկ իղը կորցրած սխալասի ու վերաքակալության հասնող վերլուծություններ են անում, փորձելով ինչ-որ կերպ իրացնել արեւնայան ջանքերով սաշտած կրթության զիստիները՝ մեր դրիմիսիվ իրականությունը խո՞րը փիլիսոփայական հարթությունից դիսարկելով: Սակայն դե՛ս է հիասթափեցնել նրանց՝

անգամ ընդդիմադիր շեքանակները մեզ մոտ վոյաժներ են անում՝ դարձադաճաճից ելնելով և արելի սակ իրենց սեղն ունենալու բնագրական ձգտումով, այլ ոչ թէ՛ մեր կյանքը փոխելու բյուրեղացված ցանկություններից, ինչպես ոճանք են ձեւակերտում: Այս իմաստով մեր իշխանությունն ու սարքեր առիթներով ծիկակող իրենց ընդդիմադիր սեղող միավորներն իրար արձեն:

Սակայն մենք դե՛ս է ելնենք այն կանխավարկածից, որ ուժեղ ընդդիմության բացակայությունը միշտ էլ իշխանության ամենաթողության նշան է, անկախ նրանից, որ իշխանությունն է թուլացրել ընդդիմությանը: Ուրեմն դե՛ս է այնուհետ ընդդիմություն, որին թուլացնել չեն կարող: Ու լավ կլինե՞ր արեւնայան կամ ռուսական սարքեր շեքանակներից չունեղ ընդդիմություն ունենալ, բայց դա առաջոճ երազանք է միայն, մասնավոր՝ նոր մարդիկ այդդեւ էլ չուրվագծվեցին վերջին շեքանում (վերսիին սկսված «Ոչ թալանից» եւ այլ անվանումներ կրող ֆաղափաղական շարժումը հսակ բնութագրել առաջոճ անհնար է՝ ֆաղափականությամբ չխառնվելու նրա լիդերների ցանկության եւ շարժման սուոյ գողողողիչներին չիմանալու դասաճառով, իսկ որ նրանք արդեն հայտարարում են, թէ ֆաղափական ուժերի հեծ կդայրարեն՝ դա դեռ կերեւա): Եւ մենք սիդված ենք խոսել նրանից, ընչ ունենք: ➔ 8

ԱՆԱՐԻՏ ԶՈՎԱՍՏԻՓՅԱՆ

Հայաստանի գործարարի ծխախոտի ֆաբրիկան՝ ռուսով Գերմանիայում

Գերմանական Բուխհոլց ֆաղափում, որ սեղակայված է Համբուրգից 20 կմ հարավ, ռուսով ծխախոտի ֆաբրիկա է կառուցվելու, սեփականաշտերը Հայաստանի գործարարներից է: «Համբուրգեր արենթըլաթ» թերթը օգոստոսի վերջին գրում է, թէ սեւական ժամանակ Բուխհոլցը խնդիրներ է ունեցել՝ գործարարների շեքանում արդյունաբերական իր սարածների հանդեպ հեծափրկություն արթնացնելու առումով, ինչն այժմ նրան հաջողվել է՝ շեքանով հայաստանցի մի գործարար, որ մոտ 6 հեկտար սարածք գնել է ռուրը 4, 3 միլիոն եվրոյով: Պայմանագրերը վերջերս են կնքվել, իրագրվում է թեր-

թը՝ նշելով, թէ եվրոպական ռուկայի համար արտադրվելիք ծխախոտի ընկերության, նաեւ գործարարի անունը Բուխհոլցում դեռ ծածուկ են դառնում:

Հայերը 18 ամիս ժամանակ ունեն նորակառուցյող մայրաքաղաքի համար, սեղականում ենք վերոիշյալ արդյունից: Պայմանագրում նշված է, թէ 2017- ի կեսերին շեքանության արտոնությունը առկա կլինի: Առաջին հերթին արտադրական հոսադիծը միսի դասաճասի: Նախնական այս աշխատանքի համար ֆաղափային իշխանությունները հաճարկում են, թէ մինչեւ 70 աշխատանք կստեղծվի: «Շաւ ու-

րախ ենք, որ վերելակների արտադրությանը զուգահեռ հաջողել ենք զսնել նաեւ միջազգային մեկ այլ արտադրողի, սա վկայում է, որ Բուխհոլցը գերազանց ենթակառուցվածների շեքանով գրավիչ վայր է», ասել է ֆաղափաղային Յան Գերմանիկ Ռյոիզեն:

Գերմանական թերթի վերնագիրն ընթերցելուն դե՛ս մի անուն տղվեց ենթադրությունների ժաղապենին: Վարդանյան: Հուսանք՝ սա հայաստանյան կայացած, հաջողակ թիզանի միջազգային ընդլայնում է, ոչ թէ արտասահման սեղափոխություն: Եվ՝ Հայաստանի համար նոյաստավոր:

Գերմանիա

Հեղափոխության գրքուկը

էջ 5

«Եւ շեքում եմ հայերեն, եւ նվագում եմ հայերեն. դա իմ գենների մեջ է»

էջ 9, 10

«Հայը արարչագործ մարդ է...»

էջ 7

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱԼ

Միջոցների փոփոխում եւ սնտեսական նպասակահարմարության բացակայություն

Տոսանֆի սուբսիդավորման գործընթաց՝ մինչեւ ե՞րբ եւ ի՞նչ է լինելու հետո

Էլեկտրական էներգիայի 6,93 դրամով թանկացման ծախսը մեծաթիվ կողմից սուբսիդավորելու որոշման անդադար-նալու առիթ ունեցել են («Էլեկտրատեղակայի սակագնի սուբսիդավորում» ուն հաշվարկ եւ ինչու», «ԱԶԳ», 10.07.2015 թ.): Հիշեցնենք, որ անհասկանալի են համարել սուբսիդավորման որոշումը սակագնի օբյեկտիվ թանկացման դարձադրույթ, նույն էներգետիկ համակարգի եւ էներգետիկ անվանագրության աղաղակ-ման հարցում իշխանությունների դասա-խանասվության մասին եւ հարցադրում-ներ ուղղել, թե ի՞նչ միջոցների հաշվարկ է տեղի ունենալու սուբսիդավորումը եւ ին-չու՞ն է սուբսիդավորվի նաեւ բիզնես-ը:

Այս ընթացքում որոշ հարցերում հստակություն մեզ վեց: Հայցնի դարձավ, որ սակագնի բարձրացման սուբսիդավորումը տեղի է ունենալու Որոշանի ՀԷԿ-երի կասկածի՝ ամերիկյան ընկերությանը վաճառքից սացված միջոցներով եւ որ մեծությունը չի սուբսիդավորելու խոսք բիզնեսին: Սակայն, փաստը, որ հոսանքի սակագնի բարձրացած մասի սուբսիդավորման որոշումը ավելի շատ կրակ հանգցնելու եւ ինչ-որ առումով էլ դո-կուվիտետական որոշում էր, չի վերանայ:

Վերսին հարկ են համարում նույն, որ առանց էներգետիկ համակարգի անխա-փան գործունեության, վստահվում է ոչ միայն մեր սնտեսությունն ու կենցաղը, այլև երկրի եւ մեր բոլորիս անվանագրու-թյունն ընդհանրապես: Էներգետիկ հա-մակարգը, ինչպես ցանկացած համա-կարգ շուկայական սնտեսության մեջ, չի կարող աշխատել վնասով: Արհեստակա-նորեն գոյություն ունեցող սուբսիդավորումը, երբ չորսընդ որոշումը շուկայական գոր-ծընթացներ են, երբ փոխարժեք է ստան-վել, առնականայնի երկարատե կանգառ է եղել, նշանակում է այս համակարգը կանգնեցնել ֆայնանս եւ փրկվածան եզ-

րին: Հարցի լուծումն այստեղ անաղաղակ խավին գումարային փոխհատուցում սրանադրել է, ինչը նախատեսվում էր, եւ լայնածավալ էներգախնայողության ծրագրեր իրականացնելն էր, որը կչեզո-փացներ էլեկտրական էներգիայի թանկաց-ման ազդեցությունը բնակչության վրա, որը սակայն չի ձեռնարկվում: Ինչու է:

Սուբսիդավորման համար Որոշանի կասկածի վաճառքի գումարը ծախսելը ոչ այլ ինչ է, քան այդքան անհրաժեշտ մի-ջոցների փոփոխում: **Փաստում, այդ գումարը մի քանի ամիս կբաշխվի բնակչության եւ փոքր բիզնեսի հո-սանքի մի մասի ծախսի հատուցմանը եւ վերջ: Իսկ ի՞նչ է լինելու հետո:** Այս հարցը կարծես ոչ ոքի չի հետաքրքրում: Ա-դրագայում ստասվում է առնականայնի ավելի երկար կանգառ, որը նույնպես բերե-լու է զագից սացվող ջերմակայանների արտադրած թանկ հոսանքի ծավալների ավելացում, որն անխուսափելիորեն հանգեցնելու է էլեկտրական էներգիայի ինֆլացիոնի թանկացման: Նորից են իշ-խանությունները կող գնալու գների դեմ «դաշնադր» դրոյուկի սակագնի կոչերի հեղինակներին, որոնք կիրառվեն հե-ռու են էներգետիկ համակարգի եւ սնտես-ության խնդիրներից: Այս անգամ ինչի՞ հաշվին են սուբսիդավորելու ավելացած սակագնի սարքերությունը: Ու մինչեւ ե՞րբ են այդպես վարվելու: Կամ ի՞նչ են անե-լու, եթե ուսումնասիրությունը մեր էներ-գետիկ համակարգում եւ աուդիտը ՀԷՑ-ում դարձնեն, որ համակարգն, այդուհնա-դեմ, անհնար է աշխատեցնել առանց գների փոփոխության: Այս անգամ որե-ղի՞ց են գումարներ հայթայթելու, որոնք

միլիոնավոր դոլարներ են, որոնք կարող էին օգտագործվել սոցիալական խոսք ծրագրեր իրականացնելու կամ ճանա-դարհներ ու ջրագծեր կառուցելու համար: Ինչ վերաբերում է մինչեւ 250 կվ/ժ սղառող փոքր բիզնեսի համար հոսանքի սակագնի սուբսիդավորմանը, աղա այստեղ հարցերն ավելի են շատանում: Օրինակ՝ գործատուների միության նա-խագահ **Գագիկ Մակարյանը** ավելի ա-ռաջ է գնում եւ դա հանջում, որ հոսանքի ավելի մեծ սղառում ունեցող, այսինքն ավելի մեծ ծավալներ ունեցող բիզնեսին նույնպես կառավարությունը սուբսիդա-վորի: **Մինչդեռ, բիզնեսին միայն ըստ սղառած հոսանքի չափի սուբսիդա-վորելն ինքնին սխալ մտեցում է, չխ-սելով արդեն ավելի խոսքներից նույն սկզբունքով սուբսիդավորելու մասին:** Սոցիալական արդարության եւ սնտեսական նպասակահարմարության ի՞նչ սկզբունքներ են այստեղ գործում, դարձադրես անհասկանալի է: Որքանով է խոցելի առեւտրային օբյեկտ ունեցողը, որ նրա հոսանքի մի մասը մեծ է մեծու-թյունը ֆինանսավորի: Այն դարձա-յում, երբ նույն առեւտրի ոլորտը գրեթե ա-զատ հարկման դաշտում է՝ շրջանառու-թյան ընդամենը 1 տոկոս վճարելու հնա-րավորությամբ: Այն դեպքում, երբ 150-200 հազար դրամ աշխատավարձ սա-ցող սովորական վարձու աշխատողն ավելի շատ հարկ է (եկամային հարկ) վճարում, ինչպես նաեւ, օրինակ, մեր թերթը շատ ավելի հարկեր, քան տնտեսա-նառում առեւտրով զբաղվող կամ սովորական խանութը՝ շրջանառության հարկ:

Տնտեսական նպասակահարմարու-թյան առումով գոնե հասկանալի կլինեն, եթե կառավարությունը ֆինանսավորեր բացառապես փոքր արտադրություններին, որոնք արտադրության մեջ շատ էլեկտրա-էներգիա է օգտագործվում: Հացարկվե-ղեն, գուցե նաեւ հյուրեր, ոչ ոգելից խմիչքներ, մսամթերք եւ կաթնամթերք ար-տադրողներ, որոնք միեւնույն ժամանակ փոքր արտադրություններ են եւ նրանց սղառած հոսանքը դարձյալ չի գերա-զանցում ամսական վերոնշյալ 250 կվ/ժ-ն: Սա միանգամայն այլ բան կլի-ներ, քան որ, մի կողմից՝ մեծությունը կազակցեր արժեք ստեղծող սնտեսության ճյուղին, ոչ թե առեւտրով կամ ծա-ռայություն մատուցելով փող աշխատող-ներին, մյուս կողմից էլ՝ կկանխեր հո-սանքի թանկացման դարձադրված այս աղաղակների գների հավանական բարձրացումը: Այս մասին դարձյալ ոչ ոք ոչինչ չի ասում, իսկ գործարարներին միավորող կառույցի վերելում նշված դե-կավարն էլ դեռ ավելին է դա հանջում՝ առանց հաշվի առնելու բիզնեսի գոր-ծունեության ոլորտը, արդյունավետությու-նը եւ նման ֆայլի սրամաբանությունը:

Այսպես, թե այնպես, օգոստոսի 1-ից սկսվում է հոսանքի սակագնի մի մասի սուբսիդավորումը, որը հայցնի չէ, թե ե՞րբ եւ ինչպե՞ս կավարձվի: Ոչ միայն նրա հա-մար, որ հայցնի չեն նախատեսվող աու-դիտի արդյունքները, այլ որովհետեւ ֆաղա-փական գործընթացները (սահմանադրա-կան բարեփոխումներ, ընտրական ձայներ չկորցնելու ցանկություն եւ այլն) սնտեսա-կան անհրաժեշտությունից վեր են դաս-վում:

Դավարանում է մեքայուցել եկամուտներ հավաքելը

Պե՞տք է հրաժարվել առեւտրի ոլորտը գրեթե ազատ սնտեսական գոտու վերածած որոշումից

Մոտ մեկ տարի առաջ, 2014-ի հոկտեմբերի 1-ին, մեք է կյանքի կոչվելին շրջանառության հար-կում կասարած փոփոխություն-ները, որոնք նպասակ ունեին մի կողմից նվազեցնել հարկման դրույմաչափը առեւտրով զբաղ-վողների համար 3,5 տոկոսից հասցնելով մինչեւ 1 տոկոսի, մյուս կողմից՝ դարձադր դարձ-նել փաստաթղթաշրջանառությու-նը: Սակայն, ինչպես հայցնի է, հիմնականում տնտեսական գոր-ծունեությունները բողոքեցին այդ որոշման դեմ, քանի որ այն հար-կածում էր նրանց սվերային գոր-ծունեությունը եւ նպաստում թափված իրական շրջանառու-թյունը բացահայտելուն:

Կառավարությունը, ինչպես վերջերս հաճախ է դասառում, դարձյալ հետախլ կասարեց են սվերի նվազմանն ու հավասար մը-ցակցային դաշտի աղաղակ-մանն ուղղված իր այս նախա-ձեռնությունից հրաժարվեց: Ա-ռաջարկված նոր սարքերակով, նախ՝ բարձրացվեց շրջանառու-թյան հարկ վճարող համարվելու համար շրջանառության առավե-լագույն շեմը՝ 58,35 մլն դրամի փոխարեն 113,4 մլն դրամ: Սրա-նով մեք է փարսվել այն մսա-հոգությունը, թե փաստաթղթա-վորման բացահայտման դեպքում, իբր թե կարող են լինել սնտեսա-րողներ, որոնք իրական շրջանա-ռությունը կգերազանցեր 58,35 մլն դրամը եւ նրանք կհայցնվեին ԱԱՀ դաշտում: Այնուհետեւ, շրա-

նառության հարկի դրույմաչափը սահմանվեց 5 տոկոս, որը, փաս-տաթղթավորման դեպքում կարող է նվազեցվել, հասցնելով մինչեւ հարկման 1 տոկոսի: Այսինքն, ներ-դրվեց կամավորության վրա հիմնված համակարգ՝ եթե ու-զում են փաստաթղթով աշխատել, աղա կարող են վճարել 1 տոկոս, եթե նախկին ձեռով՝ այսինքն սվ-վերում՝ աղա 5 տոկոս:

Այն, որ շրջանառության հարկի դաշտից ոչ մի սնտեսավորող չէր հայցնվելու ավելացված արժեքի դաշտում եւ ոչ ոք չէր նախընտրելու առանց փաստաթղթի գործելու դեպքում 5 տոկոս վճարելու փո-խարեն՝ փաստաթղթով գործելով վճարել 1 տոկոս, ի սկզբանե են-թարդելի էր: Համեմայն դեպք, կառավարության որոշման նա-խագծում նշված էր, որ այս սար-քերակի դեպքում «բյուջեի եկա-մուտների նվազեցման ռիսկեր կարող են լինել»: Այս կանխատե-սումը, այսօր արդեն կարող ենք փաստել, ամբողջությամբ իրա-կանացավ: Եվ ընդհակառակը, քննիչաղ առաջացնող այն հա-վաստիացումները, թե առեւտրա-կանները աւսիճանաբար կանց-նեն փաստաթղթաշրջանառու-թյան եւ ավելի դարձադրման կղառման, չիրականացան:

Այժմ անդրադառնանք արձա-նագրված թվերին եւ իրողություն-ներին:

2015-ի առաջին վեց ամիսնե-րին մեքական բյուջեի եկամուտ-ների հիմնական մասը կազմող

հարկերն ու տուրերը մոտ 501 մլրդ դրամ են կազմել, ինչը 2014-ի ա-ռաջին կիսամյակի համեմատ ավելի է 0,3 տոկոսով: Փորձենք կռահել, թե որքան են կազմել շր-ջանառության հարկի դաշտում գործող շուրջ 57 հազար սնտես-ավորողների, որոնցից մոտ 40 հա-զարը առեւտրով զբաղվողների եւ որոնք գերակշռե մասը տնտեսա-նառումների առեւտրականների վճա-րած հարկի բաժինը: **Չարժեք շա-մասանջվել ... ընդհանուրի ուղիղ 1 տոկոսը կամ 5 մլրդ 170 մլն դրամ: Ընդ որում, նախորդ տարվա նույն ժամանակահա-վածի համեմատ այս ցուցանի-շը նվազել է 32,2 տոկոսով կամ մոտ 2,5 մլրդ դրամով:** Ինչ է սա նշանակում:

Մոտ մեկ տարի նվազել են այն հարկատուների վճարած հար-կերը, որոնք ամսական 10-15 հա-զար դրամ էին վճարում մինչ այդ: **Այսինքն, այժմ նրանք վճարում են ավելի ծիծաղելի գումար՝ մինչին ամսական ընդամենը 6,5-10 հազար դրամ:** Մինչդեռ, հիշեցնենք, նրանք «մսահոգվում էին», որ կարող են շրջանառու-թյան բացահայտման հետեւանքով գերազանցել 58,35 մլն դրամ շեմը եւ հայցնվել ԱԱՀ դաշտում: **Դա տեղի չունեցավ: Ընդհակառա-կը, ԱԱՀ դաշտում գործողները, թափանցելով իրենց շրջանառու-թյունը, սկսեցին անցնել շրա-նառության հարկի դաշտ:**

Ամիջապես փարսենք հնա-րավոր հակափաստարկն այն մա-

սին, որ այս տարի առեւտրի ծա-վալները նվազել են եւ մեք է նվազելին նաեւ վճարած հարկե-րը: **Տարվա առաջին կեսին ա-ռեւտրի ծավալները նվազել են 8,2 տոկոսով, իսկ աղա շրա-նառության հարկի վճարած գումարները, ինչպես արդեն նշվեց՝ 32,2 տոկոսով:** Կամ գու-ցե ասեն, որ իրականում առեւտրի ծավալներն ավելի են նվազել: Շրջանառության իրական ծա-վալների բացահայտումը, որի դեմ կասաղորեն բողոքում էին առեւտ-րականները, կարողներ թե՛ իրենց, թե՛ խոսք մասաբարարի, թե՛ ընդ-հանուր առեւտրի ծավալների հս-ակ դաշտերը: Կղարգվեք նաեւ, որ 1 տոկոս շրջանառության հար-կի գումարը ավելին է, քան ա-ռանց փաստաթղթի՝ 3,5 կամ 5 տոկոսինը:

Ի դեպ, մեր իրականությանը բնորոշ եւս մեկ անոնումալ երե-ւույթ:

Շրջանառության հարկի կամա-վոր համակարգում հարկման չա-փը 3,5 տոկոսից դարձել է 5 տո-կոս, բայց վճարվող գումարը դարձյալ նվազել է: Այսինքն, նվա-զում է առեւտրի ծավալը, թե՛ ավե-լանում, ավելանում է հարկման դրույմաչափը, թե՛ նվազում, միե-ւնույն է, առեւտրականների վճա-րած հարկերն անցելորեն նվա-զում են:

Ֆինանսների նախարարությու-նում ասում են, որ այս եւ եկող տարի դավարանալու է մեքական բյուջեի եկամուտների հավաքու-

մը: Դա երեսում է նաեւ վեց ամիս-ների ցուցանիշից, երբ 4,4 տոկոս սնտեսական աղի դեպքում հար-կային եկամուտներն ավելացել են ընդամենը 0,3 տոկոսով: Նկա-սի ունենալով, որ սնտեսական ա-ղը գրանցվել է առավելապես հարկման դաշտից դուրս գանվող գյուղատնտեսության շուկայի, իսկ մեքաղների միջազգային գներն էլ նվազել են, բնական հարց է առաջանում՝ որտեղից հավաքել բյուջեի եկամուտները: Պասախանալու համար եւս մեկ փոքրիկ թվաբանություն:

Եթե առեւտրային գործունեու-թյամբ զբաղվողներից մինչին ամ-սական 10 հազար դրամ շրջանա-ռության հարկի փոխարեն գանձ-վի 20 հազար դրամ, ինչը դարձյալ աննշան գումար է նրանց իրական շրջանառության համեմատ, աղա մեքական բյուջեի եկամուտները տարեկան կավելանան մոտ 1 տո-կոսով, իսկ շրջանառության հար-կի մասնաբաժինը ընդհանուր ե-կամուտների մեջ դարձյալ չնչին կմնա՝ մոտ 2 տոկոս: Թվերով ար-տահայտված՝ կես տարվա 5 մլրդ դրամի փոխարեն՝ 10 մլրդ դրամ, տարեկան 10 մլրդ դրամի փոխա-րեն՝ 20 մլրդ դրամ: Չենք խոսում այն մասին, որ մեծածախ մասա-կարարների շրջանառության որոշ մաս էլ դուրս կգա սվերից: Այ-սինքն, հարկ է հրաժարվել առեւտրի ոլորտը գրեթե ազատ սնտեսական գոտու վերածած դոկուվիտետա-կան որոշումից:

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱԼ

Ամեն աշխատանքային օրվա ընթացքում ես կարողանում եմ դարձնել հայկական կայքեր (ոչ բոլորն, անուշաբույր), եւ սրամաքանակն է՝ սեղեկանում եմ Հայաստանում տեղի ունեցած կամ ունեցող իրադարձությունների մասին, բայց սա միայն սրամաքանակն է: Արդ ես անդամացնում եմ ռուսական որոշ կայքեր, զուգահեռաբար նաեւ այլ երկրների էլեկտրոնային լրատվամիջոցներ, բայց սա ոչ թե, կամ ոչ այնքան, որմեզ տեղեկանում, թե ինչ է տեղի ունենում, ենթադրեմքով հասնի-Մանսիսկում, կամ ամերիկյան Ջորջիա նահանգում, այլ՝ որմեզ տեղեկացնում է հայկական կայքերից ստացած ազդեցությունից: Հենց լիցքափոխվում:

Հենց այսօր մի սովորական օր ռուսական կայքերից մեկում բոլորովին վերջերս ես կարդացի մի խիստ

դեմ «Վաղէներգ»-ի չինովնիկի սենյակում բացում է իր հայտնի գրքերը, ներկայացնում իրավիճակը, որ իր սան հոսանքը դարձնում անջատելի են, այն դարձաբանում, երբ ինքն ամեն ամիս դարձնում է վճարել է ամբողջ ամսվա համար, ներկայացնում է նաեւ ըստ դրա իր կազմած սույգ հաշվարկները եւ իր խոսքն ավարտում եզրակացությամբ՝ «Փաստերն ստացվում է, որ այս դեպքում «Վաղէներգ»-ն ինձ դարձնում է 2000 ռուբլի, ֆաղափաղի դեմ»: Քաղաքացի դեմք, ավելի ճիշտ՝ «Վաղէներգ»-ն 64-ամյա ֆաղափաղում ուղարկում է գրողի ծոցը, եւ դեմք է ասել, որ վաղէներգը կազմի ֆաղափաղն զնուն է, բայց... Վաղէներգը դասարան: Այնտեղ նա ձեռակերպում է հայր՝ ընդդեմ «Վաղէներգ»-ի, այն հիմնով, որ այս կազմակերպությունը իրեն չի աղանդավել մշակական հոսանք, մինչդեռ ինքը ամբողջ սարվա ընթացքում վճարել է մշակական հո-

շակական (չկատեգորիա): Եւ չի կատեգորիա, համեմատյալ դեմք մինչեւ օրս: Այս դասարանը կարգալուծ հետ ինձ մոտ երկու հարց առաջացավ. առաջինը՝ ո՞վ է վաղէներգը ֆաղափաղում եւ երկրորդը, որն ավելի ընդգրկում է՝ ինչու է մեզ թվում, որ ֆաղափաղական հասարակություն եւ հետեւաբար ուժեղ դեմքություն կառուցում են միայն «դարձաբան-դարձաբան»-ը, որմեզ կանոն փողոցում, հարթակներում: Բանն այն է, որ աշխարհում ոչ մի չինովնիկ ոչինչ չի անի, եթե նրանից չդաժնանք, ընդ որում ոչ թե բղավելով (ինչպես անում են արդարություն), այլ փաստարկված (ինչպես երբեք չենք արել), ոչ թե փողոցում, այլ՝ դասարանում: Մինչեւ նրա հետեւից չընկնեն՝ փաստերով լի գրքեր, ձեռքից, մինչեւ չհաղթեն նրա ոչինչ չանելու ցանկությամբ, քի՛ բան փոխելու համառությամբ: Ընդ որում, ժամանակին վստահաբար այստեղ արել են Ֆրանսիայի ֆաղափաղները:

Տեղափոխության գրքեր

ուժգրավ դասարանում: Քանի որ այն բավականին հետաքրքիր է, հնարավորինս սույգ, ուսի համառոտ թարգմանությամբ ներկայացնում:

Այսօր. լինում է չի լինում (կայքը հենց այդպես էլ գրել էր) Վաղէներգը ֆաղափաղում մի 64-ամյա ֆաղափաղի է լինում: Նա կարելի է ասել վաղ չի աղանդ, բայց չի կարելի ասել, որ լավ է աղանդ: Կենսաթոշակ ստանում է, ձուկ եւ զարեղու առնում է, մի խոսքով նորմալ աղանդ է: Բայց նա մի խնդիր ունի՝ հոսանքի հետ կապված: Բանն այն է, որ նրա բնակարանի հոսանքը հաճախակի անջատում են: Բայց ոչ թե որովհետեւ 64-ամյա ֆաղափաղն մոռանում է վճարել ծախսած հոսանքի դիմաց, կամ չի կարողանում, ամենեւին. ֆաղափաղն ամեն ամիս դարձնում է իր բոլոր կունդները ծախսերը (այդ թվում հոսանքի դիմաց), այլ որովհետեւ հոսանքաբար լարերը հիմն են: Քաղաքացի, սակայն իր սան բնակարանի դարձնում է հոսանքի անջատումներից դասարանում չի սարքում, ոչ մեկին այդ մասին չի ասում, փողոց դուրս չի գալիս, ավելի լավ՝ շարունակում է դարձնում ամեն ամիս կունդներ օրով վճարել այդ թվում ծախսած հոսանքի դիմաց: Բայց ամեն անգամ, երբ անջատում են նրա սան հոսանքը, 64-ամյա ֆաղափաղն վերցնում է իր փոքրիկ գրքերը եւ այնտեղ գրանցում, որ այսինչ ամսվա այսինչ օրը, այսինչ ժամին հոսանքն անջատեցին: Իսկ երբ միացնում են, կրկին նույն գրքերում գրում է, որ այսինչ ամսվա, այսինչ օրը, այսինչ ժամին միացրեցին:

սանք ունենալու համար, դրա դասարանում չափով: Որմեզ դասարան, ֆաղափաղն նշում է, որ ինքը հիմա «Վաղէներգ»-ից դասարանում է 2000 ռուբլի, որը կազմակերպությունը իրեն դարձնում է: Դասարանը նշանակում է առաջին միտք օրը, ֆաղափաղն կրկին դարձնում է (եւ կրկին տնական կոսյուկով) ներկայացնում է, բայց միտք չի կայանում, քանի որ հակընդդեմ կողմից ներկայացուցիչ չի լինում: Նույն դասարան է գրանցվում նաեւ դասարանի հաջորդ միտքին, երրորդին էլ, եւ միայն չորրորդին, «Վաղէներգ» ներկայացնում է: Դասարանը լսում է երկու կողմերին, աղանդ հեռանում խորհրդակցության սեյյակ՝ վճիռ կայացնելու, ըստ որի էլ Վաղէներգը դասարանը, «ուսումնասիրելով կողմերի ներկայացրած փաստարկները», եւ «լսելով նրանց վկայությունները» վճիռ է «Վաղէներգ»-ից հօգուտ վաղէներգի ֆաղափաղի ֆաղափաղում գանձել 2000 ռուբլի, ավելին՝ ընկերությանը դարձնում են վճարել ֆաղափաղում նաեւ բարոյական վնաս հասցնելու համար, ինչպես նաեւ փակել դասարան բոլոր ծախսերը:

Ինչ է կարծում, ինչպես է վաղէներգը «Վաղէներգ»-ն, վճարում է: Ըստմեմ ասել, որ ոչ միայն, բացի դասարանի կողմից ստանձնած դարձնում է ներկայացուցիչ «Վաղէներգ»-ի ներկայացուցիչները շուտով գալիս են 64-ամյա վաղէներգի ֆաղափաղում, փոխում նրա հոսանքի բոլոր լարերը (որմեզ ոչ մի դարձաբանում նրա բնակարանի հոսանքի սնուցումը

ը, Գերմանիայի ֆաղափաղները, անգամ ԱՄՆ-ի ֆաղափաղները, երբ նրանք մեզ դեմ չեն չինովնիկական երկրներ էին: Հիմա նրանք այդպիսինը չեն, հիմա այնտեղ աշխատող դասարանները գիտեն, որ ֆաղափաղները գրքերում ունեն, որտեղ գրանցումներ են անում եւ ժամանակի ու առիթի դարձաբանում այդ գրքերում իրենց դեմ են ուղղվելու: Եթե է, եթե այդ գրքերում գրեն մեկ անձնություն լինի, աղանդ այն կազմողին գրողի ծոցը կուղարկեն եւ հաճախով, բայց չէ՛ որ այդ գրքերը կազմողը մեմ են, հետեւաբար այնտեղ անձնությունների առկայությունը մեզանից է կախված: Ուրեմն ինչու՞ սարիների ընթացքում այստեղ կոչված ֆաղափաղի աշխարհի ֆաղափաղները սովորեցին, հասկացան, որ հարցերը բողոքներով, լացով չեն լուծվում, այլ հստակ հիմնավորված փաստարկներով, հետեւաբար այդ երկրների չինովնիկներն էլ հասկացան, որ իրենք դեմ է աշխատեն, ոչ թե որովհետեւ ուզում են, այլ որովհետեւ սիմվոլիկ են:

Եւ բոլորն այդ ֆաղափաղի աշխարհում սկսեցին ավելի հեշտ եւ հանգիստ աղանդ, ֆաղափաղի աղանդ:

Ինչ վերաբերում է հարցին, թե ո՞վ է վաղէներգը ֆաղափաղում, աղանդ ասեմ, որ ես, իհարկե, կարդացել եմ նաեւ նրա անուն ազգանունը, բայց այստեղ չեմ ասի, որովհետեւ այս դասարանում մեզ միակ անկարելի այդ ֆաղափաղում ազգանունն է: Մի բան հստակ է. նա հերոս է, բայց դեռ ոչ մեկ ժամանակներ է իրականության: Դեռ:

Չի կարելի, բայց ի՞նչ

Այն բանից հետո, երբ անցյալ երկուամբսի օրը՝ օգոստոսի 31-ին, ԿԳ նախարար Արմեն Աւետիսյանը Ֆեյսբուքի իր դասին գրեց՝ «Վաղէներգը բոլորը՝ դասի», հաջորդ իսկ օրվանից բոլորն իսկապես գնացին դասի: Իհարկե այստեղ եղավ ոչ թե որովհետեւ նախարարն էր այդպես դասարանում, այլ որովհետեւ Աւետիսյանի այս գրառումն հաջորդ օրը սեղաններին 1-ն էր:

Դասի գնացին մայրաքաղաքի կենտրոնում, արվարձաններում, մարզերի ֆաղափաղներում, սահմանադրական գյուղերի՝ հակառակորդի կրակոցների հետեւին իրենց վրա կրող դրոշմներում, այս ամենի արդյունքում էլ Ֆեյսբուքը սեղաններին մեկին դարձավ սակավամարդ՝ ի սարքություն հանրահավաքների օրերի: Ինչու՞, որովհետեւ հանրահավաքների հետ մեմ հույսեր չենք կառուցում, կառուցում ենք մեր երեխաների հետ:

Իմ կարծիքով սա ամենատրամադան ցասալությունն է, ընդ որում՝ սեփական հուսահատությունից եւ թուլությունից ծնված: Բանն այն է, որ մեր երեխաները մեր կարելի է ասել ամեն ինչն են, բացի մի բանից՝ հույսից, եւ այն դեպքում, երբ մեմ մեր հույսը կառուցում ենք նրանց հետ, սաղափաղում ենք որմեզ մարդ, որմեզ ֆաղափաղի, հասկալիք՝ որմեզ մարդ, ցույց տալով, որ մեզ մոտ չի ստացվել, ցաս ենք ցանկացել (ըստ ամենայնի ոչ բավարար ցաս, հակառակ դարձաբանում կստացվել), բայց չենք կարողացել: Ուրեմն, երբ մեր հույսը դառնում են մեր երեխաները, մեմ աղանդում ենք, որ չենք կարողացել:

Բայց սկզբից սկսեմ. ինչ է կարծում, ինչու՞ են նրանք ծնվում: Չէ, ես գիտեմ եւ նաեւ դուք գիտեք, թե ինչու ենք նրանք ծնում, բայց ինչու՞ են նրանք ծնվում: Եթե մեմ ծնում ենք նրանց, որմեզ, ինչպես ասում ենք՝ «օր ծնության մեզ մի բաժակ ջուր սվող լինի», կամ «հետեւ ֆուսբոլ մայրը», աղանդ ինչու՞ են նրանք ծնվում: Մի՞թե նրանց կյանքի միակ առաջնությունը մեզ «մի բաժակ ջուր» տալն է, կամ «հետեւ ֆուսբոլ մայրը», արդյոք մեր կարծիքով նրանք այսօր անհետաքրքիր զբաղմունքի համար են ծնվում: Ի դեպ, մեմ նրանց կյանք չենք տալիս. նրանք ծնվում են՝ ամեն մեկն իր համար, ոչ մեր, իր, միայն ի՞ր երազանքներին եւ նրանց հասնելու համար: Եւ որքան ցուրտ մեմ հասկանում, որ մեր երեխաների երազանքներն ու նրանց կյանքը համալս մեզ դուր չենք գալու, քանի որ անհասկանալի են մեզ համար, երբեմն էլ՝ անընդունելի, այնքան քիչ կցավեցնենք մեզ եւ նրանց, այնքան ցուրտ կսովորենք հետո աղանդ, եւ այդքան ցուրտ կհամանում ինչու՞ են նրանք ծնվում՝ կյանքի ամենակարեւոր հարցերից մեկի դասարանում:

Սեղաններին մեկին նրանք դրոշմ գնացին, իսկ դա մեզ համար մի առանձին հույս է: Բոլորն ոչ թե ձգտում ենք, այլ դասարանում, որ նրանք դարձնեն լավ սովորեմ, դե, որմեզ իրավաբան դառնան, կամ բժիշկ, այլ ոչ թե կոչակար, դարբին, վարսավիչ, ասաղծագործ, շինարար, դարձնի... Բայց սա նշանակում է, որ մեմ վստահ ենք, որ «վաղը» ոչ թե կառուցելու, վերանորոգելու, թարմացնելու, զեղեցկացնելու կարիք է լինելու, այլ բազմաթիվ գողերին բռնելու, դատելու եւ բազմաթիվ հիվանդներին բուժելու, գուցե, որովհետեւ մեմ չենք կարողացել հաղթել դրանց եւ հույս ունենք, որ...: Իսկ մեր երեխաները դարձաբան չեն իրականացնել մեր չիրականացած երազանքները. նրանք մեկ դարձաբանություն ունեն՝ առաջ գնալ իրենց երազանքի հետեւից, թե կուզ մեզանից հարյուրավոր մղոն հեռավորության վրա: Նրանք բացառապես այդ գործով դեմք է զբաղված լինեն:

Իսկ մեմ եւ մեր հույսը: Որքան էլ դաժան լինի ցասերիս համար, բայց այն միայն մեզանից է կախված: Ռ՞վ ասաց, որ մի բաժակ ջուր ինքներս չենք կարող ունենալ, լցնել եւ խմել, կամ ո՞վ ասաց, որ ֆուսբոլ հնարավոր չէ մեմանկ մայրել, կամ ընկերների հետ: Ռ՞վ ասաց, որ մեր կյանքը կանգ է առնում ճիշտ այն դեպքում, երբ ծնող ենք դառնում, որից հետո անհամբեր սղասում ենք, թե ե՞րբ դեմք է մեր երեխաները գնահատեն մեր անուն գիտերները: Նրանք դարձաբան դրա համար չեն ծնվել, նրանք գիտեն, թե ինչ է իրենց դեմք, հակառակ դարձաբանում չենք ծնվի:

Ուրեմն եկե՛ք մեր հույսը բացառապես մեզ հետ կառուցել, այստեղ եւ հիմա, հասկալիք՝ հիմա, գիտակցելով, որ գուցե մեմ ավելի լավ գիտենք կյանքը, բայց ավելի վաղ ենք գզում ժամանակը, որի ընթացքում կյանքը, որմեզ կանոն փոխվում է: Իսկ նրանց ուղղակի հետեւենք, ոչ թե որմեզ զբաղեցնել այն, ինչը չի կարելի (իսկ ի՞նչը չի կարելի), այլ որմեզ իրականացնել, սեսնելով, թե ինչպես նրանք երազանք ունեցան եւ հասել են դրան, կամ հասնում են: Թող, որ նրանց երազանքները մեզ համար անհասկանալի եւ անընդունելի լինեն. ավելի լավ, ոչ թե մեզ համար, այլ՝ կյանքի, մարդկության, առաջընթացի, նրանց... Նրանց համար, ում համար մեմ աղանդ ենք եւ ոչ թե հակառակը:

ԳԵՎՈՐԳ ՄԱՆՈՒԿՅԱԼ

Հայկական սահմանադրական իրավադաճումն և կենտրոն հասարակական կազմակերպության նախագահ Եկեղեցական ներկայացուցչական ժողովի Գուգարաց թեմի աշխարհական դասգումալոր

Ուսիկանության ընդունա- րանում էի: Պատահական ջին- սով, մի ուրը դասոված ժակե- տով գեղանի մի աղջիկ հուզ- մունքից լացակունած դաս- մուն էր, որ մի «կրֆոս ու անհամ- բեր» երիտասարդ դասառնե- լով հագուստը բռնաբարել է ի- րեն: Աղագույցներն ակնհայտ էին:

Բռնաբարված աղջկա տղա- վորիչ դասկերը երկար տարիներ չէր հեռանում իմ հիշողություն- ցից:

րալեզու բարբառով զուգընկեր են փնտրում՝ Do it, if you wish! («Արա՛ այդ, եթե ուզում ես»):

Ասվածաճանջան դրոյթներն, անուուս, ճճնարիտ են բոլոր ժամանակների համար: Սա- կայն մեր օրերում, ինչդեռ սկա- րացած հավատի բոլոր ժամա- նակաճանջաններում, սուրբգրա- յին դասվորաններն «արդիա- կան» չեն համարվում: Սակայն Սիրաֆի իմաստությունից որդես բնաբան բերված համարի եւ ներկա իրողությունների միջեւ հակասությունը թվացյալ է: Խնդիրը նրանում է, որ հաճախ՝ «բռնաբարված» աղջկա, այն է՝ անառակի կերպարով հասա- րակության մեջ հայտնվում է, վստահաբար, դարկեւտ, բարո- յական նկարագրով ընթանիֆից ելած օրիորդ: Սինչդեռ, կա- նացի արտաֆիոնով եւ ներքին՝ հոգեւոր գեղեցկությամբ ու նկարագրով է մեծադեռ դայ- մանավորվում նաեւ տղամար-

նակարգը»: Այդ հասակային «արժեհամակարգի» բնական դրոյթներն են՝ աղեսայի չափե- ռի հասած մարմնավաճառու- թյան օրինականացման գնա- լով հաճախացող «սրամաբան- ված» դահանջները, հագ ու կարդին համահունչ անամոթ ժեստիկուլացիան եւ նույնիսկ այդ խավի «սրամարանային մա- վորականությունն» ու փողոցա- յին անդասկառ «դոնդիան»:

Այստիսի միջավայրի ար- դյունում ժամանակակից երի- տասարդի համար իսկական մարտահրավեր է արժանավա- յել, բարոյական նկարագրով կայուն ընթանիֆ ձեւավորելը: Այս առումով մեղի մեծ բաժին ունեն «եվրոդական ժամանա- կակից արժեհամակարգը» որ- դեգրած այն ծնողները, ովքեր ի- րենց փոքրահասակ աղջնակ- ներին նույնիսկ «նորաձեւ» զգեստներով են «գարդարում»: Սինչդեռ՝ նրանք մեր վաղվա

Մերժ Սարգսյանը չի մարզվում

Ծգնաժամը շուտով չի հաղթահարվի

Անցյալ կիրակի Ռուսասա- նի նախագահի՝ Սոչիի ամա- ռանոց «Բոչառով ռուչեյ»-ի («Բոչառով առվակ») խոհանո- ցը համալրվեց կանաչ՝ հանգս- տացնող թեյի թարմ սեսակնե- րով. ամառանոց էր եկել Վլա- դիմիր Պուտինը, վարչադե- րձիսի Մեդվեդեւի հետ, ինչ- դեռ հետ ՌԴ նախագահի դաստնական կայքը հայտնեց՝ «Բնարկելու դեռական նա- նակության հրատարակարգը»: Թե ե՞րբ են կոնկրետ հասցրել Պուտինն ու Մեդվեդեւը Բնար- կել այդ հարցերը, մենք չգիտենք, եւ առանձնադեռ դարձ էլ չէ. բանն այն է, որ ողջ օրվա ըն- թացում ՌԴ նախագահն ու վարչադեռը մարզվել են, մար- զանից հանգստանալու ժամա- նակ՝ սեփական ձեռքերով խո- րված են արել, ինչդեռ նաեւ խմել են (հրադարակայնորեն՝ միայն թեյ, անուուս): Այնդեռ որ հսակ չէ, թե կոնկրետ ե՞րբ են «դեռական նաճակության հրատարակարգը» Բնարկել Պուտինն ու Մեդվեդեւը, կամ Բնարկել են արդյոք: Զմոռա- նանք հիշեցնել, որ նախագահ Պուտինի մամուլի ֆարսուդար Դմիտրի Պետկովն էլ այս օրերին իր մեղրամսի մեջ է, հետեւաբար այս «խորհրդավոր կիրակի»-ի վերաբերյալ լրացուցիչ տեղե- կություն էլ հազիվ թե լինի:

Դեռ է նկատել, սակայն, որ դրանք առանց այդ էլ բազմա- թիվ են: Օրինակ, ըստ որո՛ւ աղ- բյուրների, թեյը, որը խմել են Պուտինն ու Մեդվեդեւը, եղել է կանաչ, հանգստացնող եւ վե- րականագող, ինչն ուղղակի տե- ղեկացնում է մեզ Ռուսաստանի դեկավարների այս դահի ֆի- զիլոլոգիական կարիքների մա- սին: Հաջորդը, նախագահ Պու- տինը մարզվել է ստորտային հա- գուսով, ինչը եղել է գերմանա- կան արտադրության, սա էլ իր հերթին նաճակում է, որ Պու- տինը չի հավանում մարզահա- գուսների ռուսական արտադ- րությունը՝ մեկ, եւ կամ սիրա- ճահուն է Գերմանիային՝ եր- կուս: Բացի այդ, ՌԴ նախա- գահն ու վարչադեռը մարզվել են ամերիկյան արտադրողի մար- զական սարավորումներով, կն- ճանակի Պուտինը սիրաճահուն է ոչ միայն Գերմանիային: Մյու- սը՝ մարզվելու ընթացում Պու- տինը (ով ֆիզիկադեռ ավելի դիմադ է Մեդվեդեւից) հաճախ է վարչադեռին առաջարկել (հանձնարարել) ինչ-որ վարժու- թյուններ են հետեւել, թե ինչդեռ է Մեդվեդեւը դրանցից զուրկ հանում: Հասկանալի է, որ այդ հանձնարարությունները միայն սվյալ դեռում են եղել մարզա- կան վարժությունների տեղով:

Եւ վերջադեռ ամենակարե- տորը. «Պուտինն ու Մեդվեդեւը խորված են ուսում, երբ Ռու- սաստանը ճգնաժամի մեջ է»: Հենց այս վերառությամբ հող- վածներ եղան արեւմտյան մա- մուլում: Հասկանալի է, որ ինչ- դեռ Պուտինը, այնդեռ էլ Մեդ- վեդեւը, հասկադեռ Պուտինը Ծգնաժամի մեջ է (հակա- ռակ դարադայում կանաչ թեյ չէին խմի), կնճանակի, որ նրանք հասուկ են խորված կե- րել՝ ճգնաժամային այս ժամա- նակահասկածում: Ինչդեռ: Իր հարցադրույցներից մեկում ՌԴ նախագահը տարիներ առաջ հայտարարել էր, որ ճաւ է սիրում կարդալ եւ, որ այդ դահիին կար- դում է ֆադաֆական հոգեբա- նության վերաբերյալ ինչ-որ գիրք (Պուտինը չանվանեց գրքի վերնագիրը, հավանաբար վա- յենալով, որ այն կկարդան նաեւ արեւմտյան առաջնորդնե- րը): Ուրեմն կարելի է ասել, որ Ռուսաստանի նախագահը հրաճայի գրքի, որ հենց ճգնա- ժամի տարիներին ժողովուրդը դեռ է տեսնի իր առաջնորդնե- ռի կատարյալ հանգստությունը եւ ուրախ ու հանգիստ դեմեղը: Սա ներճնչում է, որ ամեն ինչ լավ է, կամ զոնե՛ ռուսով լավ է լինելու, ֆանի որ «մենք ունենք ուժեղ եւ առողջ նախագահ, ով ասի, հանգիստ դայմաններում վարչադեռի հետ Բնարկել է համադեռական նաճակու- թյան հրատարակարգը (բնա- կանաբար ճգնաժամի հաղթա- հարման հարցերը) եւ անուուս ելքեր են գտնվել՝ դաստնով նրանց ուրախ եւ հանգիստ դեմ- քերից»: Իհարկե ճաւ հնարավոր է, որ այդդեռ չլինի, բայց «Բո- չառով ռուչեյ» մեկնած Պուտինի խնդիրը ոչ թե այդդեռ աս- նելն է, այլ հենց ներճնչելը, ին- չը, դաստնով ռուսական մե- դիայի հրադարակումներից եւ դրանց հասարակական արձա- ճանքներից, ստացվել է: Օրի- նակ, ռուսական կայքերից մեկը հողված գրեց՝ «Պուտինը մարզ- վեց. ճգնաժամը ռուսով կհաղ- թահարվի» վերնագրով:

Բայց այս հողվածը, չնայած ավարտվում է, բայց ամենեւեթին էլ ՌԴ դեկավարների մասին չէ: Մեր նախագահը, ինչդեռ հայտնի է, դեռական-նախա- գահական ամառանոցներ ու- նի՝ Սեւանում, Դիլիջանում եւ Ծաղկաձորում (կոնկրետ Մերժ Սարգսյանը զուրկ են նաեւ՝ այլ վայրում): Դուր երբեւե տեսել եք, թե ինչդեռ են այդ ամառանոց- ներից մեկում Մերժ Սարգսյանն ու Հովիկ Աբրահամյանը մարզ- վում, խմում (թեյ, անուուս), եւ խորված անում: Գուրկե եւ աս- նում են, ի տարբերություն Պու- տինի-Մեդվեդեւի զուրկի՝ ամեն կիրակի, բայց դուր տեսել եք... Գուրկե Մերժ Սարգսյանը մարզ- վել չի սիրում, կամ չի կարդա- ցել ոչ մի գիրք ֆադաֆական հո- գեբանության մասին, կամ թեյ չի սիրում, այն էլ՝ կանաչ, հնա- րավոր է, որ նա Հովիկ Աբրահա- մյանի ընկերակցությունը չի սիրում, բայց կարելուրն այն է, որ այս ամենի արդյունում մեզ ոչ ոք չիցին չի ներճնչում:

Ուրեմն՝ Մերժ Սարգսյանը չի մարզվում. ճգնաժամը ռուսով չի հաղթահարվի, եթե, իհարկե, հաղթահարվի:

«Բռնաբարվածները»

«Մարդու հագուստը, երեսի ծիծաղը եւ ֆայլեր հայտնի է դարձնում նրան»: Միքս, 19:27

Ներկայումս ամենուրեք փո- ղոցներում, այգիներում, փո- խադրամիջոցներում, անգամ եկեղեցիներում հանդիպում են «բռնաբարված աղջկա» տղա- վորիչ կերպար մարմնավորող աղջիկներ, երիտասարդ կա- նայք, սակայն մեկ տարբերու- թյամբ՝ ոչ թե լացակունած, այլ երջանիկ, ինքնագոհ՝ ծանոն ո- ռոճալիս կամ դադողակ վայելելիս: Նրանք ճնմում են ծառուղիներով ու մայրերով եւ կաֆավում ոտներով սովորակա- նի դեռ՝ ասես ոչինչ էլ չի եղել, ամեն ինչ բնական ու բնակա- նոն է: Այսօր դա նորաձեւ է: Նրանք նույնիսկ խաչագարդ ճաղիկներով սֆողված երզում են եկեղեցական երգչախմբե- րում: Այդդիսի տրամադրու- թյուն, միջավայր ու հասարա- կական ընթանում տիրում է եմ- թադարբար՝ վայրի լողափերում եւ նուդիստների համայնքում, ուր մորե մերկությունը բնական է, համայնքի համար ընդունելի եւ ուրեղ ընդունված համակե- ցության սովորությամբ իրա- վունքը առավելադեռ բնորո- վում է ամոթի բացակայու- թյամբ:

դու՝ հոր, եղբոր, ամուսնու եւ վերջին հաճով՝ ԸՆՏԱՆԻԹԻ եւ հասարակության, ազգային արժանադասվությունը: Սա- կայն դեռեա թվացյալ այդ հա- կասությունը չփարատելու դեռ- ֆուն՝ հետագա «գարգացումնե- րը» կարող են անդառնալի հե- տեանքներ ունենալ:

Հայտնի է, որ որո՛ւ «ժամանա- կակից տղամարդիկ» հանդու- ժում են, որ իրենց կանայք գնան թուրքիստներում եւ եմիրաթնե- րում «աշխատելու»: Ունեն էլ, տղամարդկային արժանադաս- վությունը «մոռացած», չեն նկատում, որ թեանցուկ սեփա- կան կողակիցը հասարակա- կան միջավայրում «նորաձեւի» համարում ունեցող սուլթանա- կան հարեմի կամ եվրոդական անառականոցի ոճով է դա- րուված ...

Անուուս, այստիսի ախտա- տր միջավայրը հույժ բաղձալի է բղջախոհ արուների ու եզերի համար, ֆանգի այդ է հասարա- կության այս ճեռի «արժեհա-

մայրերն ու հետեւաբար՝ ընթա- նիֆի, հասարակության հիմքն են: Այստե՛ս ճարունակվելու դեռումն ինչդիսին կլինի նրանց դաստիարակած սերուն- դը: Ի՞նչ արժեքներ կկրեն նրանք: Ո՞ր ենք գնում այսդեռ...

Կին՝ սուուաբանությամբ «կյանք» նաճակող արարածը, որի միջով մարդացավ նաեւ ինքն՝ Արարիչը, կոչված է սուրբ, անաղաւտ լինելու, ինչդիսին մեր բոլոր եկեղեցիների խորա- ներում խնկարկող Սուրբ կույս Մարիամ Ասվածածինն է: Հենց Սուրբ Ասվածածինի մարմնավորումն են եղել մեր մայրերը, մեր սուրբ մեծ մայրերը:

Փառք Տիրոջը, այսօր էլ ու- նենք սուրբ մայրեր ու ֆուրեր, ար- ժանավոր տիկնայք: Այդդիսին՝ եւ առաջնորդող ու հանում սր- թության հույժ նախանձախն- դիր դեռ է լինել մեր այսօրվա բոլոր կանայք ու աղջիկները:

Այլ «կերպարներ» մեզ դեռ չեն:

Վանանոր 2015թ. օգոստոսի 30

ՀՈՒՄԿ ԱՅՅԱՆ

ԳՈՐԿԱՐ ԲՈՏՈՅԱԼ

Մոսկվայում «Ազգ»-ի հասուկ բողոքից

Ճակասագրի կամոֆ օսար արտերում հայտնված եւ առողջ ծիլեր սված հայի զարմանալի սեսակի մասին շատ է գրվել: Նրանք ամենուր են՝ աշխարհի չորս ծագերում: Հաստատվել են՝ ում որսեղ նետել է բախտի անիվը, բայց եւ նոյաբախտաց ու ջանասեր բնույթի շնորհիվ՝ արագ ոտքի են կանգնել, դրսևորել իրենց՝ զարմանք ու հիացմունք մասնաշաղկապով շրջապահին: Նման ուժեղ կամոֆի սեր մարդիկ մեկ թուրքոյուն ունեն՝ Հայրենիքի հանդեմ

յի մշակույթի հանձնաժողովի նախագահ Սամիլյալ Գովորովիին, քաղաքական եւ հասարակական գործիչներ, ազգային եւ կրոնական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:

Մոսկվայի Հայ առաքելական եկեղեցու սարածումը սեղակաված թանգարանի ընդհանուր մակերեսը ավելի քան 2000 քառակուսի մետր է: Այստեղ օգտագործվել են ժամանակակից ինտերակտիվ սեխնոլոգիաները, ցուցանմունքները ներկայացված են «3D կինոթատրոն», «Հայերի կենցաղը», «Դիմանկարներ», «Ինտերակտիվ գիրք», «Հայկական երաժշտության գրադարան», «Հուշահամալիր», «Դանթեական» եւ «Վիրտուալ երկրա-

որ ավելի հրատարակում հիմա հայերի ու Հայաստանի համար չկա, որովհետեւ Հայաստանը ներկայումս նորից կանգնել է ոչ անվանազ մի եզրագծի առջեւ, որը շուտապես հարթափայլ է դառնալու: Իսկ դա, եւ համոզված եմ, մենք կարող ենք անել: Ասված թափի մեր երկիրը»,- իր խոսքում ասել է թանգարանի նախաձեռնող եւ ստեղծող Ռուբեն Գրիգորյանը:

ՌԴ Պետությունայի մշակույթի հանձնաժողովի նախագահ Սամիլյալ Գովորովիին, Պետությունայի տնտեսական Օլգա Տիմոֆեևան, Վլադիմիր Կոնոնովը, ԱՊՀ երկրների ինտերսուսի սնորեն Կոնստանտին Չասուկինը իրենց ելույթներում

- Մեր առաջին շնորհը իր սեսակի մեջ այն ժամանակակա Ռուսաստանում եզակի էր: Սովետական իշխանության փլուզումից հետո «Օլիմպիկ թվագան» սկսել ենք կառուցել 1996 թվականին: Այն զսնվում է Մոսկվայի կենտրոնում, բաղկացած է գրասենյակային ու բնակելի հասկածներից: Առայսօր կառուցում ենք միայն Մոսկվայի կենտրոնում, քաղաքի մասնաճյուղում, քաղաքի մասնաճյուղում դիմագծին ներդասակ, բայցեւ ժամանակակից շինություններ՝ սեխնոլոգիական բարագույն լուծումներով: Մեր նոյաբախտ է ոչ միայն չխաթարել, այլեւ գեղեցկացնել քաղաքի դեմքը: Ընկերության առանձնահատկությունն այն է, որ ոչ միայն ճարտարապետական

տողը, ուր հայր է մկսվել: Շատ գեղեցիկ է սազվել, քանի որ վերակառուցելով՝ դառնում ենք ժամանակակա շինություն: Կարողացել ենք դառնալ այն հասկածները, որոնք հարագաս էին մարկանց՝ հորս, գյուղի մյուս բնակիչներին: Երեսանի Սուրեն Սոյանդարյանի անունը կրող դպրոցը սվել է հազարավոր շրջանավարներ, որոնք իրենց արժանի սեղն են գրավել գիտության, արվեստի, քաղաքագիտության, հասարակական-քաղաքական ոլորտներում: Այդ դպրոցի շրջանավարտ է նաեւ Ռուբեն Գրիգորյանը, ով սարհներ շարունակ արհ կանչով օգնում է աջակցում է հարագաս կրթության թե հիմնադրողներն է

«Հայր արարչագործ մարդ է եւ աշխարհի որ ծայրում էլ լինի՝ նվիրական երագանք ունի՝ բարի հետք թողնել երկրի վրա»

Ասում է մոսկովյան «Ռուցոգ ինվես» հոլդինգի սնորեն ՌՈՒԲԵՆ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԸ

կարոցը, քանզի սեսակյան խոսկով ասած՝ «Ով դասնություն ունի, չի կարող ես չնայել, ով անցյալ ունի, չի կարող հիշողություն չունենալ»:

Իմ լրագրողական գործունեության ընթացքում ինձ հանդիպած հայի սեսակի հերթական ուրախալի բացահայտումը մոսկովյան «Ռուցոգ ինվես» հոլդինգի սնորեն **Ռուբեն Յուլկի Գրիգորյան** էր, մարդ, ում երկու ոտքն Ռուսաստանում է, սիրքը՝ Հայաստանում:

Մեր ծանոթությունը կայացավ Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցից 2 օր առաջ՝ Մոսկվայում այդ օրը հարյուրավոր մարկանց զարմանք ու հիացմունքը հարուցած աննախադեռ Հայաստանի սահմաններից դուրս ամենամեծ Հայկական ինտերակտիվ թանգարանի բացման արարողության ժամանակ: Ռուսական եւ արասահմանյան լրատվամիջոցների մեծ զննահասանքին արժանացած թանգարանի նախաձեռնողն ու հիմնադիրը Ռուբեն Գրիգորյանն էր, ով ամենայն հարգանքի եւ մեծարանքի արժանի այդ զաղափարը կյանքի է կոչել հայի դրոշակ ու աշխատանք գեներն հասուկ մեքի աներեսակայելի թռիչքով:

Բացման արարողությանը մասնակցում էին Հայ առաքելական եկեղեցու Ռուսաստանի եւ Նոր Նախիջևանի թեմի առաջնորդ Եզրաս արեմոխսկոտոս Ներսիսյանը, ՌԴ-ում Հայաստանի դեստան Օլեգ Եսայանը, Հռոմի դատի նվիրակ Իվան Յուրկովիչը, Ռուսաստանյան հրեական կոնգրեսի ղեկավար Յուրի Կաննեը, ՌԴ Պետության-

արժեւորելով թանգարանի ստեղծման զաղափարը, նեցցին, որ շատ կարեւոր է, որպեսզի թանգարան այցելեն նաեւ մյուս ազգերի ներկայացուցիչները, քանի որ Հայոց ցեղասպանության մասին դեռ չէ լռել, դասնական փաստերը դեռ է հասանելի լինեն բոլորին:

«Այս թանգարանով մենք ուզում ենք աշխարհին ասել, թե ինչ կարող է արել մարդկությունը, երբ բացակայում է միմյանց հանդեպ սերը: Հանուն հավաքի հայ ուղին եղել է փոս եւ ծանր: Հայ ժողովուրդը բազմիցս խաչվել է, բայց միշտ իմացել հավաստի արժեքը»,- թանգարանի բացման ասել է Հայ առաքելական եկեղեցու Ռուսաստանի եւ Նոր Նախիջևանի թեմի առաջնորդ Եզրաս արեմոխսկոտոսը:

Ռուբեն Գրիգորյանը ծնվել է Երեսանում, ավարել Սուրեն Սոյանդարյանի անունը կրող միջնակարգ դպրոցը, արդէ՛ր Երեսանի դոլիտեխնիկական ինտերսուսը: Մասնագիտությամբ ինժեներ է: Նաեւ՝ սնեսագիտության թեմանոն, թեմանոնական թեգ է դաստանել փոքր ձեռնարկությունների կառավարման մեխանիզմները թեմայով: Արդեն 35 տարուց ավելի է՝ Մոսկվայում է:

- Մինչեւ Մոսկվայում հիմնովին հաստատվելս՝ 4 տարի Գերմանիայում էի, ինժեներ էի աշխատում,- ասում է Ռուբեն Գրիգորյանը: Հետո Մոսկվայում դրոֆեսիտուսումնարանի սնորեն էի, մեծ ուսումնարան է՝ 800 սովորող ուներ: Այնուհետ՝ անցաքիզնեսին: Սկզբում առեսուր, ռեսուրսներ, ինչպէս ամենուր էր այն ժամանակ, հետո ժամանակի հետ որոցեցի զբաղվել անառծ գույքի զարագմամբ: Այդպէս ստեղծվեց «Ռուցոգ ինվես» հոլդինգը, որն այսօր մեծ համբավ է ճանաչում ունի ոչ միայն Ռուսաստանում: Կառուցել՝ նեանակում է ստեղծագործել, արարել, կյանքի կոչել գեղեցկությունը, լավ զաղափարը: Բիզնեսում մեծ փող է աշխատում նա, ով ընդհանրապէս փողի մասին չի մտածում: Ով շատ է ուզում գործ անել՝ նաեւ փող կունենա: Այնպէս որ՝ սկզբում գործ, հետո փող: Գործն է առաջնային: Ես դիտի հաճույք ստանամ իմ արած գործից:

զաղափարներ է քալիս ու շինարարություն իրականացնում, այլ նաեւ ֆինանսավորում է շինարարությունը եւ իրացնում ու աշխատանքն է հանձնում նորակառույցները:

2013 թ. առնանը Մոսկվայի կենտրոնում մեծ հանդիսավորությամբ օծվեց Սուրբ Պայծառաբերողության հայկական եկեղեցին եւ նրա զանգերի ախորժելի դրոյանցները արդելու եւ արարելու նոր լիցքեր հաղորդեցին ճակասագրի կամոֆ Մայր հայրենիցից հետո արող հայորդիներին: Ռուբեն Գրիգորյանը մոսկվաբնակ այն բարերարներից է, ում աջակցությունը եկեղեցու շինարարական աշխատանքներին առանցքային է եղել: Նրա ղեկավարած «Ռուցոգ Ինվես» ընկերությունը եկեղեցու կառուցման աշխատանքները ստանձնել է 2006 թվականից, եղել է սեխնոլոգիական տնտեսական, կասարել է նախագծային բոլոր աշխատանքները:

- Այն ազգային ճարտարապետական կառուցումներին հավասարիմ եզակի եւ հոյաքության արժանի կառույց է,- ասում է Ռուբեն Գրիգորյանը: Ես հոյաք եմ, որ գործում մասնակցություն են ունեցել եկեղեցու կառուցման ամբողջ ընթացքին: Մենք բուն շինարարությունն ենք իրականացրել:

Ռուբեն Գրիգորյանի հայանդաս բազմաթիվ գործերի մեջ առանձնանում են այն ձեռնարկումները, որ նա արհ կանչով գործադրում է Մայր հայրենիքին աջակցի լինելու հարցում:

- Վերակառուցել եմ Արմավիրի մարզի Այգեւոս գյուղում հիմնադրվել եկեղեցին՝ Սուրբ Գե-

թե դրոյական գույք ձեռք բերելու հարցերով:

Հայրենի եզերի կարոցը սրում եւ նրա հիմնախնդիրներին աշխատանքով՝ Ռուբեն Գրիգորյանը կարկաքեր ամբողջ ցրող կայաններ է նվիրել Արմավիրի մարզին, Սարդարապատի հերոսամարտի հուշահամալիրին՝ ռեագույն դրոցներ, որոնք դարբերաբար փոխվում են թարմացվում են: Մեծ հայրենասերի եւ բարեգործի միջոցներով Արցախում բնակելի ենք եւ կառուցվում զինվորականների համար:

Կաղը Հայրենիքի հետ մեասկան է, ամեն անգամ Հայաստան այցելությունը՝ սոն: Երեսանի ղեկական մանկավարժական համալսարանում սարհներ շարունակ սարբեր թեմաներով դասախոսություններ է կարդում: Այս տարվա սեպտեմբերին մոյնդես շարունակելու է ավանդույթը եւ հերթական դասախոսության թեման նվիրված է լինելու մարդու իրավունքների դաստանությունը հարցերին:

Ռուբեն Գրիգորյանը ազատ ժամանակ եթե ունենում է՝ սիրելի զբաղմունքներ ունի՝ հողվածներ եւ բանաստեղծություններ է գրում: Գրում է սիրով եւ ներուշանով, բառ ու խոսքի հանդեպ ունեցած մեծագույն ակնածանով: Գրավոր խոսքի հանդեպ խաադախանց է, ինչը դառնալով նաեւ դրանով էր մայմանավորված, որ վերջերս Մոսկվայում լրատվական գործակալություն է հիմնել՝ լրատվամիջոցներին ամենասարբեր բնագավառների վերաբերյալ ձեգրիս եւ օբյեկտիվ սեղեկասվություն հաղորդելու նոյաակով:

1 Սկսված սահմանադրական աժիոսաժի դաշնամաններում գլխավոր հարցը մնում է այն, թե ո՞վ կգլխավորի սահմանադրական փոփոխությունների դեմ շարժումը: Սա ոչ այնքան այդ փոփոխությունների նդասակի դեմ է, որքան ընդդիմության մտայնության մի հայտնի հայտածնան, կայացման կամ միգրացիայի մի կողմնակից ձեռնարկում համարվող համար, թե՛րես, սակայն, այնուամենայնիվ՝ օրակարգ է, զոհե՛ն ավելի զլորբալ, քան թե մանր-կենցաղա-

Սարգսյանի հետ չի հանդիմել. անցած անգամ թյուրիմացաբար գրել էին, որ այդպիսի հանդիմում եղել է՝ ՀԱԿ-ից Լյուդմիլա Սարգսյանն էր ուղղակի հանդիման գնացել, էն էլ «ՍԴԴԿ վերակազմային» անունից: Չի ձգի նախ այն դասճանաչում, որ նա արդեն խորհրդարան էր մեկ ժամանակին մագիլները հանած, հիմա էլ բզկվում է իր ներսից իրեն հակադրողներին դասճանաչում գնումներից:

Քոչարյանը: Ասում են՝ այդ, նա չի հրաժարվել առաջին դեմֆի կարգավիճակով վերադառնալու հավակնություններից, ուզում է կուսակցություն հիմնել եւ կրկնել ժամանակին ԲՀԿ-ի սեփով զանգվածային կուսակցություն կազմավորելու փորձը եւ վերադառնալ...սղիսակ ձիով: Արդյո՞ք այդ մտադրությունն ու Վարդան Օսկանյանի

կայն «Հայկական վերածննդի» ընդդիմանալու օրակարգն ու ռեսուրսը դեռ լիովին հայտնի չեն: Էդոն Մարությանի ստեղծած կամ ստեղծելի ուժի մասին դեռ քիչ բան է հայտնի, այդ իմաստով դեռ այդ մասին խոսելը ի տեղի եւ ժամանակի չէ, կլինի՝ կխոսենք: Էլի կան ուժեր, որոնք կհարեն դիմակայության շարժումը, ասենք՝ «Ժառանգությունը», եթե մոռանա միայնակական ընտրությունների ընդդիմադիրների կողմից «զցվելու» դառը փորձը, մասնավոր՝ դեմ է նախագծին:

Ուրիշները եւս շարժում ստեղծելու անհրաժեշտության մասին խոսում են (Արամ Սարգսյանը, Արամ Կարամյանը եւ այլք), սակայն դեռ որոշակիացված բան չկա, այս ամսվա վերջերին զուցե որոշ բան կուրվագծվի:

Նկատելով, որ մինչ ընդդիմա-

Պարոն Կարոն կարգացել է, հետո՝ ընթերցել

Սահմանադրական փոփոխությունների շուրջ տեղի ունեցող խորհրդակցությունների շրջանակներում երեկ Սերժ Սարգսյանը հանդիմել է ԲՀԿ-ից դուրս եկած, բայց ԲՀԿ խմբակցության անդամ մնացած դասազանցների խմբի հետ (սա է՛նա ֆաղափական ուժ է): Չճայած այդ խմբի ներկայացուցիչներից մեկը՝ Կարո Կարամյանը հանդիմումից հետո հայտարարել է, որ ինքը նախագահի մոտ էր գնացել իր անձնական հարցով: Ի՞նչ հարցով կոնկրետ, Կարամյանը չի ասել, ժեշտիվ, որ այն «անձնական է»: Այդուհանդերձ, մինչևե հավանաբար Կարամյան-Սարգսյան առանձին հանդիմումը, նախագահը ԲՀԿ խմբակցության անկուսակցական անդամների հետ լուսարկել է սահմանադրական բարեփոխումները, ինչի մասին էլ նույն Կարո Կարամյանը ասել է. «Մեր երկրի նախագահը ոնց ցանկանում է, այդպես էլ ղեկ է լինի: Ես անձամբ Սահմանադրությունը ոնց որ գրել եմ, իմ համար հաճելի ա: Ես կարդացել եմ, ընթերցել եմ, շատ հաճելի, նորմալ գրած ա, շատ զրական գրած ա: Մեր ժողովրդի, մեր աղափայի համար շատ հիանալի Սահմանադրություն ա»:

Իսկ հետադարձ կապ է, մեր երկրի նախագահը ցանկանում է, որ սահմանադրական փոփոխությունների դրական կողմերը հենց այսպես ներկայացվեն:

Ներկա եւ աղազա կառավարման մոդելների արանում

յին հարցերը, բացի այդ՝ սահմանադրական փոփոխությունների դեմ եւ կողմ շարժումները ի՞նչ կառավարման եւ հակաի՞նչադրական մոդելներ են ներկայացնում: Գաղափարներ են դարձնակում: Հասկանալի է, որ նախագիծը, այդ, կայուն մեծամասնության դրոյթով շատ մեծ վստահ ունի մի կուսակցության եւ նրա լիդերի անսահմանափակ եւ անժամկետ իշխանության իրացման առումով՝ ինչ մասնակցում էլ լինի նրա լիդերը: Իսկ դա առկա կառավարման լծակների դասնակում է մի կուսակցության մեծ իշխանություն է նշանակում՝ անկախ նրանից, թե քանի կուսակցություն մտնի կողմի խորհրդարան: Դա կարող է հակառակորդներ ունենալ երկու կողմերում էլ:

Դիտարկենք, թե ով հավակնություն ունի ղեկավարելու սահմանադրական փոփոխությունների դեմ շարժումը կամ լինելու գերիշխող այդ շարժման մեջ:

Սկզբում՝ սկսենք բացատրումներից:

Բացառում ենք, որ դա ԲՀԿ-ն էլ լինի, այդ, քանի որ դա դասական է այժմ առավել կանխատեսելի է, հետո այդ ուժը հայտարարում է, որ չի միանա նախագծի դեմ դաժարին: Սակայն ըստ լուրերի՝ այս ուժի վրա հենվող վարչապետը ժամանակի հետ այլ սրամարդություններ ու հավակնություններ կարող է ունենալ, դա ընթացում կերտա: Մենք չենք մոռանում, իհարկե, որ ԲՀԿ ներկայիս ղեկավար Նաիրա Զոհրաբյանը ժխտում է, թե վարչապետն այս ուժի հետ կաղ ունի, բայց լուրերը արագորո լրատվամիջոցները սնվում են ի՞նչ հայտնական օթյակներից, այնպես որ՝ սա էլ ժամանակի ընթացում դարձ լինելու խնդիր է:

ՀԱԿ-ը հազիվ թե ձգի ինչ-որ բան ղեկավարելու, չնայած ըստ ամենայնի՝ այս ուժն է կարծես նախաձեռնում սահմանադրական փոփոխությունների դեմ շարժումը (ՀԱԿ-ը դեմ է սահմանադրական փոփոխությունների նախագծին եւ նախագահ

մտադրությունը՝ նոր կուսակցություն հիմնելու, նույնական են, եւ արդյո՞ք ճիշտ է այն լուրը, որ «Բարգավաճ հայրենիք» անունով նոր կուսակցությամբ վերջնականապես փորձ է արվելու մոռացնել ներկա ԲՀԿ-ն: Այս լուրերն էլ երկար հնարավոր չի լինի առանց նյութական փաստերի սնել: Բոլոր դեմքերում ֆոնային անհանգստությունները ստասում են ձեռնարկում առ այն, որ Քոչարյանը շուտով նոր հարցազրույց կա ու այս բոլորի մասին կարհայնակ, իսկ կան ՉԼՄ-ներ, ովքեր խոսում են այդպիսի շարժումը Քոչարյանի կողմից ֆինանսավորելուց:

Նիկոլը: Նրա ստեղծած միությունը գրանցել են: Չմայած նրա նախկին կողմնակիցներին հարող լրատվամիջոցների կողմից նրա շուրջ արագորո բանաբաններին առ այն, թե վերջինս կաղ ունի ի՞նչ կառավարման օթյակների հետ, անառարկելի է մի բան՝ Նիկոլ Փաշինյանը խորհրդարանում շատ զրազե է աշխատում, եթե չասենք ընդդիմադիրների մեջ ամենազրազեքը, նա ճիշտ դասին ու ճիշտ տեղում միշտ բարձրացնում է այն հարցերը, որոնք սլյալ դասին ամենակարգալն են ու արձագանք են զսնում հանրության մեջ: Այսինքն՝ նրան կարելի է համարել հանրության մեջ ամենաընկալված գործիչը: Իսկ թե ինչ դուրս կա դրանից, որտեղ կլինի նա ու իր ստեղծած շարժումը, վաղ է եզրահանգումներ անելը: Բայց որ նրա լիդերական հակումները հարկավոր են լինելու, սա՝ անկասկած:

Մերոս Բաղդասարյանի ստեղծած միավորումը զուցե կարող է ուժ դառնալ, եթե այստեղ փող լինի՝ կլինեն ուժեր, որոնք են արմատական ընդդիմություն չեն, եւ ի՞նչ խոսակցություն չեն, ու կմիանան այս ուժին: Սակայն անհասկանալի է դեռ, թե ինչ վերջնական դիրորոշում կորդեզրի այդ ուժը, երբ սկսվի սահմանադրական փոփոխությունների դեմ շարժումը: Հայտնի է, որ ներկա սեփով նախագիծը միավորման անդամ ՕԵԿ-ականները ֆնտախում են: Սա-

դիրները փորձում են սահմանադրական փոփոխություններին դիմակայություն ձեռնարկել, փոխվում է իրավիճակը մեր երկրի համար կենսական մի շարժ խնդիրներում: Մտահոգիչ է սահմանային լարվածությունը. Արթրեզանը գնդակոծում է Տավուշի սահմանային գյուղերը, կան վիրավորներ: Բախում կրկնում ցույց է տալիս իր դեմքը՝ որոշ դասի օլիմպիադայի շրջանում լրելուց հետո: Սա տեղի է ունենում ՌԴ արգործնախարար Սերգեյ Լավրովի՝ երկու օր առաջ կայացած բավական այցի ֆոնին, որն ըստ ենթադրությունների կարող է Արթրեզանին զենքի մոտ խմբաբանակի վաճառքի հայտ դարձնակել իր մեջ, անգամ արտերկրի արտեր աղբյուրներ արտահոսք են անում, թե Ռուսաստան ուզում է ռադարային կայան կառուցել Արթրեզանում, բնակամարք՝ Հայաստանի դա անհանգստացնում է: Պոստին է օրինագիծ առաջարկել Պետրոսյանին՝ ԱՊՀ արածումն առեսուր անելիս դոլարից ու եվրոյից հրաժարվելու մասին, եթե դա տեղի ունենա՝ հարկ է նախօրոք հաշվել Հայաստանի արտաքին առեսուրի օգուտն ու վնասը: Այսինքն՝ ընթացիկ հարցեր կան, որոնք անընդհատ կարող են փոխել Հայաստանի ներքին օրակարգը՝ Հայաստանը միշտ միայն ղեկավարում է սահմանադրական փոփոխությունների կամ դրա դեմ շարժման վրա կենսորոշողներն էլ միայն նախ այդ բոլորը նկատի ունենան:

Առայժմ, այս երեք օրը երկրի նախագահը ներկա կառավարման մոդելի հնարավորություններն է ստուգում՝ հրամանատարաբարային եռօրյա գորակարծությունների միջոցով եւ իր գերազույց հրամանատարությամբ: Տեսնես մեր նախարարները փափուկ ու փափկակենցաղ իրավիճակից դուրս մի բանի ընդունակ է՞ն: Համեմայն դեղս՝ մեր հակառակորդն արձագանքում է այս գորակարծություններին՝ մեր հյուսիսային սահմանները գնդակոծելով:

Պարոն Ախոյանին բացատրել են

Ոչ ԲՀԿ-ական, բայց ԲՀԿ խմբակցության անդամ դասգանավորների հետ երեկ նախագահականում տեղի ունեցած սահմանադրական բարեփոխումների շուրջ ֆնտարկումներից հետո այդ խմբի անդամ Արագած Ախոյանը նախ նշել է, որ իրեն ամենաշատ անհանգստացնում էր «աղանդավորների հարցը»: Այսինքն, ըստ դարոն Ախոյանի նախնական տրակտորային, անհանգստությունն առաջացել է, երբ կարդացել է սահմանադրական փոփոխությունների շտաբը. աղանդավորների իրավասությունները մեծանում են, ինչն էլ նրան անհանգստացրել էր. «Բայց նախագահը մեզ բացատրեց, որ փրխոնեաների մեջ արտեր ուղղություններ կան, օրինակ՝ կաթոլիկները, ուղղափառները, բողոքականները, եւ որ մենք չենք կարող նրանց իրավունքները չհարգել», ասել է դարոն Ախոյանը՝ նախագահականից դուրս գալուց հետո:

Փաստորեն, մինչևե հիմա դարոն Ախոյանը վստահ էր, որ կան Հռոմի դատող Հայ առաքելական եկեղեցու սոլասավոր է, կան էլ՝ աղանդավոր (Մեդա, Ասված):

Պարոն Չարգանդը՝ «Գինեսի ռեկորդակիր»

Սեպտեմբերի մեկին, ժամը 9:41 րոպեին հայտնի դարձավ, որ Սյունիքի մարզից Սուրիկ Խաչատրյանի թիկունքի հարցերով օգնական Չարգանդ Նիկողոսյանը Կաղանի թիվ 6 դորոցի սնօրեն Մարինե Դավթյանի հրամանով նշանակվել է նույն դորոցի փոխսնօրեն: Հասկանալի է, որ այս իրադարձությունը լայն արձագանք ստացավ լրատվական միջոցներում եւ սոցիալական ցանցերում, այնքան, որ Տիկուն Դավթյանը հիշեցրեց, որ դարոն Չարգանդը բարձրագույն կրթության երկու կարմիր դիմում ունի եւ առհասարակ մեծ սեր է հարգանք է վայելում Կաղանի թիվ 6 դորոցի մանկավարժական կոլեկտիվի, առակերտների եւ ծնողների մոտ (այդ է՛րբ հասցրեց):

Բայց հաջորդ օրը՝ սեպտեմբերի 2-ին, ժամը՝ 15:36-ին, ԿԳ նախարար Արմեն Առոյանը Ֆեյսբուքի իր դասին գրեց. «Հարցի առնչությամբ Սյունիքի մարզից արտերի հետ անցկացրած ֆնտարկումների արդյունքում որոշում է կայացվել՝ չեղյալ հայտարարել Կաղանի դորոցներում մեկուս փոխսնօրեն նշանակելու որոշումը: Ծնորհակալություն եմ հայտնում լրատվական միջոցներին»:

Այսպիսով դարոն Չարգանդը ոչ մասնադաս (դեռ) դարձավ Գինեսի ռեկորդակիր՝ ամենակարճ մասնավարման համար: Եթե ժամերով ասենք, աղա դարոն Չարգանդը դորոցի փոխսնօրեն աշխատեց ուղիղ 29 ժամ 55 րոպե: Անգամ 30 ժամը չլրացավ:

Ծնորհաուրագիր

Պոլյուս «Սարմարա» օրաթերթի 76 ամեակը

Ի՞նչ նշանակաւնութիւն ունի օրաթերթի մը երկար աղիլը, եթէ այդ օրաթերթը իր ետին թողած արիւններն աղրած է միայն իր գոյատեւման, ո՛չ թէ քիչ մըն ալ իր ընթերցողներուն եւ նաեւ իր ժողովուրդին համար: Նշանակալից է հայասառ «ՍԱՐՄԱՐԱ» օրաթերթի առաքելութիւնը եւ իր ընթերցողներուն բերած ծառայութիւնը, որով աւայրեց լեզուի դորոց, հայ գիրի ու գրականութեան բնաւարան: «ՍԱՐՄԱՐԱ», որովս մեակոյթի սղասաւոր, ինքնանուր մասնուցումներով եւ դժուարին դայմաններով իսկ, բարունակեց հաւասարին դասակը մնալ ազգային ինքնութեան ու մեակոյթին: Ամէն օր աղրեցաւ իր ընթերցողներուն ու նաեւ իր ժողովուրդին համար: «ՍԱՐՄԱՐԱ» օրաթերթը 76 արիէ ի վեր կը հրաղարակէ հայ գրականութենէն, արուեստէն, ազգային, համայնային, գաղութային, մեակութային, կրթական կեանքէն լուրեր ու յօդուածներ: Ի գին մեծ գոհողութիւններու, կը բարունակէ կրել իր ուսերուն դրուած ծանր լուծը:

Ամենաջերմ զգացումներով կը բնորհաւորեն «ՍԱՐՄԱՐԱ» օրաթերթի 76-ամեակը: Կը բնորհաւորեն մասնաւորաբար օրաթերթի խմբագրաղրտէ ու հայ մանուկի տղանդաւոր ուսուցիչ Պրն. Ռոդրէ Հաստեմեանը, թերթի խմբագրական կազմը, թղթակիցները, գործակիցները, նաեւ ընթերցողները: Ծնորհաւոր, «ՍԱՐՄԱՐԱ»:

ՔԺ. ՍԱՐԳԵՍ ԱՏԱՐ
Գերմանիա

ՏԵԼԻՔՍ ԲԱՆՉԻՆՅԱԼ

Մուսալեռցիների սխրանքի հավերժությունը

Մուսալեռյան հերոսամարտի հիշողությունն այդ դասական իրադարձությունից մնացած այն նշխարն է, որ մեզ է փոխանցվել սարիների հեռվից, ու մենք այն սիրով ճաշակում ենք ամեն արի, Արարաթի հայացքի ներքո, սեղանների վրա փափկաբույր օրվա մեջ: Գառնում ենք ոչ թե զոհի ու դարձարկած զոհաբերության գնացողի, այլ մեր երակներում վերակենդանացնում ենք Հայոց արծվային ազատաստեղծությունը եւ հաղորդակցվում մուսալեռցիների սխրանքի հավերժությանը: Իսկ հեռուներից հառնող լեռան դասերը մեզ է գալիս ճիշտ այնպես, ինչպես այն դասերը եւ Միխայիլ Դուրդինը: «Հայոց արիության անմասնելի լեռը, նրա անկուն ոգու օրհնակը աշխարհի բոլոր ժողովուրդների համար»:

Մենք սլացքի մեջ է, եւ թուրական սուրը սուրում է դեմի Մուսա լեռան գեղատեսիլ գոգահովիտն ու կուրծքը:

Հերոսամարտի ավարտից անմիջապես հետո հայ բանաստեղծ Վահան Թեմյանն էր, որ գովերգեց մուսալեռյան արծվաթռչիչ ոգին: Այդ ոգին փարվել էր լեռանն ու ոգեցնչել բանաստեղծին.

Լեռն անծանօթ, մուռուռ Պայծառացաւ, հայացաւ...

1915-ի սեղաններին լեռան ծերերուն արծվի աչք դարձած զինյալ հայ ֆաջամարտիկները դառնալով էին ոչ միայն իրենց կանանց ու երեխաներին, այլեւ նոր էջեր էին ավելացնում ազգային գոյության գաղափարը դառնալով դասագրքերում: Այդ ֆաջերի ոգեղեն գոյության ոլորտներից այսօր մենք տղեր ենք հանում, մտքեր, որոնցով էլ առաջնորդվում է մեր ամենօրյա գոյությունը: Ահա դրանցից մեկը. «Ազգությունից բացի այլ կուսակցություն չի կարող լի-

նել»: Եվ կամ՝ «Ազատությունն ու անկախությունը դառնալուց բացի այլ հրամայական չի կարող լինել»: Ահա թե ինչպիսի տղեր կան մեզ թողնված մուսալեռյան կսակում:

Մեկ անգամ եւս փառք ու դասիկ նրանց, ովքեր թեմանու գնդակից ընկան Մուսա լեռան հերոսամարտում: Նաեւ հարգանք նրանց, ովքեր փրկության լասանավերով օսար ափ հասան, բայցեւ իրենց զավակներին ու թոռներին իբրեւ նշխար մասնացեցին իրենց հուշը մուսալեռյան հիշողության մասին: Նաեւ այս դասգանձը նրանց, ովքեր Հայոց գոյության բարունակվիրն են:

Լինենք մուսալեռցու փառքը դանձազնու հուշակոթողի ամենամյա ուխտագնացը, եւ թող սեղանների մեր երթը լինի հայ ժողովրդին դեմի հավիտենությունը սանող ճամփաներից մեկի գեղեցիկ ծաղիկը:

Հայկական մեսադարան գերմանիկոսին նվիրված ցուցահանդեսում

Օսնաբրյուխ (Գերմանիա) Զալքրիգե (Kalkriese) թանգարանում հունիսի 20-ին բացված ցուցահանդեսում, որը նվիրված է հռոմեացի զորավար Գերմանիկոսին (Germanicus), ներկայացված է նաեւ հայկական մի մեսադարան: Դիմերեսին դասկերված է հռոմեացի զորավարի կիսադեմը, իսկ մեսադարանի հակառակ երեսի աջ կողմում դասկերված է Գերմանիկոսը՝ հրամանատարի գեմալուրահով, եւ, ինչպես գրում է գերմանական մամուլը, թագադրում է ձախ կողմում դասկերված հայոց արքա Artaxias՝ Արտաշես 3-րդին՝ նրա զլխին թիարա դնելով: Գերմանական «Նոյե օսնաբրյուխեր ցայթունգից» արտադրած նկարում հստակ երևում է հրադարձան մեջ բարդվածը: Սա, գրում է հիշյալ աղբյուրը, Գերմանիկոսի դեմի արեւելք արեւելի մասին այժմ գոյություն ունեցող միակ վկայությունն է, որի ժամանակ հրամանատարը եղել էր Հունաստանում, Եգիպտոսում ու Սիրիայում: Հայոց արքային թագադրելով նա նույնպես ուներ հռոմեական կայսրության շահերը հաստատել: 14-16 թվականներին գերման ցեղերի դեմ տարած հաղթանակը փաստում էր Գերմանիկոսի հաջող զորահրամանատար լինելու փաստը, իսկ նրա ֆաղափական, դիվանագիտական կարողությունների մասին վկայում է «հայկական» մեսադարանը, հաղորդում է ցուցահանդեսի կուրսոր Հեթանոս Բուրմայստրը՝ մեկնաբանելով Հայոց թագավորությունը ռազմավարական կարեւոր նշանակություն ունեւ: Հռոմեական կայսրությունը կամենում էր, որ Հայաստանում գահին բազմեր Հռոմին հավասարիւմ արքա:

Ըստ հայկական Վիքիդեդիայի, Տիբերիոս կայսեր ընծանած լայն լիազորություններով Գերմանիկոսը արեւելքում Հռոմեական կայսրությանն է միացնում Կադաբուլիայի, Կոնստանտինի եւ Կիլիկիայի թագավորությունները: 18 թվականին գալիս է Արտաշես, հայերի համայնությանը Հայաստանի թագավոր հռչակում Դոմնոսի Պոլեմոն թագավորի որդուն՝ Չեմոն-Արտաշեսին: Հռոմեացի նշանակվող զորավարը մահկանացուն կնքել է Զի 19 թվականին Անտիոնում՝ 33 տարեկանում:

Ինչպես իրազեկում է Օսնաբրյուխի տեղական լրատուն, ցուցանմունքները բերվել են Լուվրից, Բրիտանական թանգարանից, Եվրոպական եւ գերմանական այլ նշանակվող թանգարաններից: Մինչեւ նոյեմբերի 1-ը բարունակվող ցուցահանդեսը բաց է ամեն օր՝ ժամը 10-18-ը:

ԱՆԱՏԻՍ ՀՈՒՄԵՐՅԱՆ
Գերմանիա

ՅԱԿՈՒ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

«Անկախութեան ճանադարհով»

Վարդան Օսկանեան

Վարդան Օսկանեանը մարտեցի ծնողներու զաւակ, բարեհամբոյր, խելացի ու աշխատասէր աւակերտ մըն էր Հալեթի ԳԲԸՄիութեան Լ. Նաճարեան-Գ. Կիլիկիայի վարժարանին մէջ ու... մէկ օրէն միւսը, յանկարծ, չհասաւ Հայաստանի Հանրապետութեան արտաքին գործոց նախարարի բարձր դաստիարակ: Աւակերտական գրասեղաններէն մինչեւ նախարարական աթոռ, երկար ճանադարհ է, սայլայտակալուած հաստիքով, նուիրումով, ջանասիրութեամբ ու գիտական դաստիարակով:

Ահա այս երկար ճանադարհի մասին է, որ կը դասուէ Վ. Օսկանեանը վերջերս հրատարակած իր «Անկախութեան ճանադարհով» գիրքի 284 էջերուն մէջ, որոնք առնուած են խնամով դասուած իր օրագրութիւններէն:

Գիրքի ներածական հատուածին մէջ հեղինակը կը ներկայացնէ իր կենսագրութեան կարեւոր հանգրուանները, դարձադարձ ուղիքի ընթացքը կարենայ ընթանել իր տեղաբնակներուն եւ հետաքրքրութեանց ու մասնագիտութեանց փոփոխութեան դասուածները:

«Ինչ վերաբերում է գրում տեղ գտած իմ կենսագրությանը, այդ գլուխը որոշեցի ներառել երկար մտորելուց հետո: Հաշտի առնելով, որ Հայաստանում չեմ ծնվել եւ մեծացել, անհրաժեշտ համարեցի, որ ընթերցողը իմանայ երկրի համակարգում ընդհանուր տեսանկյունից սարի եւ արտաքին գործերի նախարարի դաստիարակում տարբերակները, կյանքի եւ կրթության մասին...»:

Հալեթէն օրջանաւարտ ըլլալէ ետք, Հայաստանի մէջ կը բարունակէ իր համալսարանական ուսումը, յաճախելով Պոլիտեխնիկ (Բազմաբարձար) հիմնարկը եւ կաւարտէ ու կը վկայուի որդէն շինարար-ճարտարագետ: Սակայն չի բաւարարուի այդ մասնագիտութեամբ, Հայաստանին օգտակար դառնալու համար աւելի ազդեցիկ ու գործնական մասնագիտութեան մը մասին կը խորհի ու Միացեալ Նահանգներու մէջ կը սկսի հետեւիլ դիվանագիտութեան հետ առնչուող դասընթացներուն:

«Դիվանագիտությունը ոչ միայն իմ կրթությունն էր, աշխատանքը, այլեւ կիրքն ու նվիրումը: Ես հասկանում էի, որ մեծ մարտահրավերների դիմագրաւող Հայաստանի նման փոքր երկրի համար դիվանագիտությունը ոչ միայն դաստիարակության առաջին ճակատն է, այլեւ հարձակման առաջին գիծը»:

Հարկ կա՞յ ըսելու, որ այս որոշումն միակ դրդադասառն ու մղիչ ուժը եղած է անոր անսակարկ հայրենասիրութիւնը:

Գիրքը կը կարդացուի մեծ հետաքրքրութեամբ, որովհետեւ հեղինակին դիվանագիտական կենսի լեցուն եղած է բազմաբնոյթ ժողովներով, հանդիպումներով, համագումարներով ու անհատական ճամբորդութիւններով: Նոյնիսկ դասախոս է անգամ մը, որ 24 ժամուան ընթացքին եղած է 4 արբեր երկիրներու մէջ: Հասկնալի է, նորանկախ Հայաստանին անհրաժեշտ էր դիվանագիտական կադրերու ամրադրումը միջազգային ընթացքին մէջ, յասկադէն որ Լեռնային Ղարաբաղի հարցով անհրաժեշտ էր կողմնակիցներ գտնել եւ դէմ դնել Թուրքիոյ յենած Ատրեյանի նկրտումներուն, ինչպէս նաեւ երկրաբանութեան ու օրջափակումէն սակային չադափնած երկրի տնտեսական եւ ընկերային հարցերու ծանրութիւնը կարելի սահմաններու մէջ նուազագոյնի հասցնել:

Այս անհատական հանդիպումները գաւազան երկիրներու դեկլարացիաներու եւ մասնաւորապէս արտաքին գործոց նախարարներու հետ, յաճախ եղած են ճակատագրական, փորձանոց, ուր ճարտար

խաղի նման, դիմացիներ իւրաքանչիւր ֆայլին դէմ, իր առնելիք ֆայլը նախադասարարութեամբ համար անհրաժեշտ եղած է լուրջ աշխատանք սանիլ, ուսումնասիրել դիմացիներ ռազմավարութիւնը ու դասարարութեամբ սեփական ռազմավարութիւն թէ՛ դասարարութեամբ համար Հայաստանի եւ Լ. Ղարաբաղի տարբեր եւ թէ՛ ՀՀ արտաքին-նախարարի վարկը յաջա օտարներուն, եւ ընդհանրապէս յաջողելով տարած է դիմացիներուն յարգանքը:

Օսկանեան կը ըսէ, որ իր տասնամեայ դաստիարակութեան օրջանին բազմաթիւ նախարարներու հետ հանդիպած է եւ որ ամենակարեւորն է, գործակցած կարգ մը երկիրներու իրեայաջողութեամբ արտաքին գործոց նախարարներու հետ, երբ անոնք յաճախ փոխուած են, իսկ իմ բարունակած է մնալ իր դաստիարակ վրայ. բան մը, որ իր հմտութեան եւ կարողութեան խօսուն փաստն է:

Վարդան Օսկանեանի կենաց ճամբան, դաստիարակութեան մինչեւ նախարարութիւն, հետաքրքրական եւ միեւնոյն ժամանակ ուսանելի տար տեսներ ունի: Ան հայելին է իմնակերտ անհասկանալիութեան մը, որուն համար Հայաստանն ու հայ ժողովուրդը վեր է ամէն ինչէ եւ որոնց համար ջանացած է տալ իր ունեցածին գերագոյնը:

«Իմ նվիրվածությունը Հայաստանին ու նրա ապագային չէր սկսվել իմ արտաքին գործերի նախարար դառնալով: Այն չէր վերջանալու, երբ այլեւս նախարար չէի լինելու»:

ԱՐՏՅՈՒՇ ԽԱԼՁՅԱԼ

Տալիսանի Գրքերի մասին ՀՀ օրենքի նախագծի...
«Երեանի Կոմիտասի անվան գրքայգու...
E-mail: artkhanj@yandex.ru

Մեծ ակնածանք սածելով հայ մեծերի...
«Ազգ», 28 հունվարի, 2005 թ.):

Ցավով, հանգամանքների բերումով...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

մարդն իր գիրքը վաճառքի հանձնելու...
Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Պանթոնի «բլբուլի» ուժացած «դայլայլը»

«Հայաստանի հեղինակների իրավունքները դաժարացող օրերում նման են անասան վագրի»:

Եվրոպացի փորձագետ

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Յոթնամյակի օրերը եւ յոթնամյակի...
«Երեանի արձանները» եւ «Կոմիտասի անվան...»

Օրենքի Մասնոյի նկարների ցուցահանդեսի բացումը այսօր՝ Կալիֆոռնիայում

«Աշխարհը փոխվում է եւ այրված հին կամուրջները վերականգնվում են...
Օրենքի Մասնոյի Մասնոյի նկարների ցուցահանդեսի բացումը:

Եկամուսների անհավասարությունը վնասում է սննեսական աճին

Հասկանում են ԱՄՆ-ի սննեսագետները

Այսօր կոչված «Երկրի անհավասարությունը» սննեսական կողմնակիցները, որի համաձայն ամենահարուստների եկամուսները նույնպես են սննեսական աճին, այժմ մտածողությունը դարձնում է հիմնականում (ԱՄՆ) սննեսագետները բացահայտում են վիճակում են այդ մոտեցումը: Անհավասարությունների դասաձևերին ու հետևանքներին նվիրված մի հետազոտության մեջ նրանք, ընդհակառակը, հիմնավորում են այն դրույթը, թե որքան մեծանում է հարուստների ունեցվածքը, այնքան նվազում է սննեսական աճը: Այսօր, երբ 20 տոկոս առավել ունեւորների բաժինն ավելանում է 1 տոկոսով, ներքին համախառն արդյունքը (ՆՅԱ) 0,08 կետով նվազում է հաջորդ հինգ տարիներին: Այլ կերպ ասած, ամենահարուստների արտադրանքը չեն հոսում դեպի ցած, ի հեճուկս ներդրելով սննեսագետների համոզմունքներին, որոնք անցյալում դասակարգում էին Մարգարե Թեյլորի և Ռոնալդ Ռեյգանի փառաբանական գծերը, ինչպես նաև բարձր ու գերբարձր եկամուս ունեցողների հարկերի իջեցումները:

Փոխարենը 20 տոկոս ամենաաղքատների եկամուսների 1 տոկոս աճը զուգորդվում է ավելի մեծ (0,38 կետ) սննեսական աճին:

Անհավասարությունները կրճատել հանուն աճի ապահովման

Այս դրական հարաբերակցությունը ճիշտ է նաև միջին խավի համար: Իրականությունից կտրված լինելու մեջ չմեղադրվելու մտածողությամբ հիշյալ աշխարհային հեղինակները, որը ԱՄՆ-ում բանավեճի ծավալման առիթ է դարձել, նշում են, որ «ինչ-որ աստիճանի անհավասարությունը կարող է խնդրահարույց չլինել, քանի որ անհասներին դրդում է

աչի ընկնել, դաշտեր, խնայել և ներդրում կատարել առաջ գնալու համար»: Ի դեպ, հեղինակները իրենց աշխատանքից անում են այն ընդհանուր հետևությունը, որ ֆաղափական ղեկավարները դարձապես են իրենց ջանքերը բեռնել ամենաաղքատների և միջին խավի վրա, որոնք կրճատում են անհավասարությունները և նույնպես սննեսական աճին:

Տնտեսական համագործակցության եւ զարգացման կազմակերպությունը (ՏՀԶԿ, OCDE) իր հերթին հանգել է նույնափոխ հետևությունների, սեղեկացնում է ֆրանսիական «Մոնդ» թերթը: Անհավասարություններին նվիրված աշխատության մեջ, որը 2015 թ. մայիսի օգտագործվեց կազմակերպության զեկուցագրում («Վերաբերում է ամենին. ինչու անհավասարության կրճատումը ձեռնարկ է բոլորին»), ՏՀԶԿ-ն արձանագրում է, որ 1985-2005 թթ. անհավասարությունների խորացման հետևանքով զարգացած երկրների սննեսական ընդհանուր աճը միջին հաճվով 4,7 կետի կորուստ է ունեցել: Ըստ որում, ավելի ցած տեմպ է բնակչության առավել անաղքատիվ 40 տոկոսը:

Կազմակերպության անդամ 34 երկրների մեջ 2007-2011 թթ. անհավասարության աճի տեմպերը ֆրանսիական զբաղեցրել է 3-րդ տեղը, զրում է «Մոնդը»:

Աշխարհի բնակչության 1 տոկոսը սիրում է հարստության կետին

ԱՄՆ-ի հետազոտությունը ՏՀԶԿ-ինի ավելի լայնընդգրկում է, քանի որ ընդգրկում է մոտ 100 երկիր. զարգացած, արագ զարգացող և նոր զարգացող սննեսա-

թյուններ: Աշխատանքը թույլ է տալիս հասկանալ անհավասարությունների դինամիկան և բարձիչ ուժերը: Հեղինակները նկատել են ժայռ, որ ֆինանսական գլոբալացումը և սեխնոլոգիական առաջընթացը ամենուրեք զուգորդվում են բնակչության ամենահարուստ 10 տոկոսի եկամուսների բաժնի աճով, որն այժմ արդեն 9 անգամ ավելի մեծ է ամենաաղքատ 10 տոկոսի բաժնից:

Զարգացած երկրներում վերջին տասնամյակների ընթացքում հարուստներին և աղքատներին բաժանող անդունդը խորացել է ավելի քան երեք անգամ: Իսկ արագ զարգացող և նոր զարգացող երկրներում անհավասարությունների խորացումը բացարձակ է նախ և առաջ նրանով, որ բարեկեցիկ միջին խավի եկամուսները միացել են հարուստ խավերի եկամուսներին, ինչպես Չինաստանում և Հարավաֆրիկյան Հանրապետությունում:

Համաշխարհային հարստության կենտրոնացումը տարվա ընթացքում: Այդ հարստության մոնոպոլիզացիան կեսը (110000 մլրդ դոլար), բնակչության 1 տոկոսի ձեռքին է: 2015 թ. աշխարհի հարստության վերաբերյալ հրապարակած ուսումնասիրության մեջ Boston Consulting Group-ը բացահայտել է, որ վերջին մեկ տարում դոլարային միլիոնատերերի թիվը ավելացել է 16 տոկոսով և որ Ասիա-խաղաղօվկանոսյան արածաբաժանը (բացի Եվրոպայից) 2016 թ. աշխարհում առաջին տեղը կզբաղեցնի միլիոնատերերի թիվով, գերազանցելով Հյուսիսային Ամերիկային:

Աշխատանքի շուկայի ճկունացումը նպաստում է անհավասարությանը

2007-2008 թթ. ճգնաժամից ուժեղացած այդ զարգացումներից առավելապես տուժել են միջին խավերը, քանի որ զարգացած երկրներում առավել որակյալ աշխատուժեի և ցածր որակավորում ունեցողները կան որակավորում չունեցողները սովորաբար դասակարգված են նվազագույն աշխատավարձով, ԱՄՆ-ի սննեսագետները, ի դեպ, դիտարկել են, որ աշխատանքի շուկայի ճկունացումը խորացնում է անհավասարությունը և հարստացնում առավել ունեւոր 10 տոկոսին: Նրանք եզրակացնում են, որ աշխատանքի շուկայի ճկունությունը ձեռնարկ է ամենահարուստներին և նվազեցնում է աղքատ աշխատավորների սակարկության կարողությունը: Արհմիութենական կազմակերպությունները հաստատում են այդ եզրակացությունը:

ԱՄՆ-ի փորձագետները խորհուրդ են տալիս արագ զարգացող և նոր զարգացող երկրներում անհավասարությունները կրճատելու նպատակով ֆինանսական ծառայությունները մասշտաբ դարձնել ամենաաղքատներին: Զարգացած երկրներում շեշտը դրվում է դրվի մարդկային կադրային ու հմտությունների զարգացման և առավել վերաբաշխելի հարկային ֆաղափականության վրա: Դա դիտարկում է արվի ունեցվածքի ու սեփականության հարկման միջոցով: Կարևոր է համարվում նաև եկամուսների առավել յուրաքանչյուր հարկումը:

Պատասխան՝ Պ. ԲեՇԿՅԱՆԸ

Երկարատեւ արձակուրդից վերադարձող երկրորդականներին սպասում են ծանր աշխատանքային օրեր: Եվրոմիության առջև ծառայած հրատաղ խնդիրների թվում են Հունաստանի ճգնաժամը, միջազգային ահաբեկչությունը և, իհարկե, Եվրոպայում լավ կյանք փնտրող բազմաթիվ մերժադրյալների խնդիրը:

Վերոհիշյալներից բացի, Եվրոպայում մնացածները դեռ են Մեծ Բրիտանիային համոզում մնալու Եվրոմիությունում: Նաև հարկավոր է ստեղծել ընդհանուր ֆինանսական շուկա, գլոբալ հանել Եվրոպայի արեւելյան ծագած հակամարտությունից և անել ցածր ուրիշ գործեր: Գրեթե ամենուրեք և ամեն ինչում Եվրոպային սպասում են բարդություններ:

«Առումը կլինի ցածր հազեցած», ֆրանսիական «Պոլիտիկո» հանդեսի թղթակցին ասել է «Զարմեզի» հաստատության Տեղապետ Մեյնը:

Եվրոպայում մնացածներից ոմանք 2015-ի սեպտեմբերը համեմատում են 2008-ի աշնան հետ, երբ Lehman Brothers բանկի սնանկացումից համաշխարհային ճգնաժամ սկսվեց:

Խնդիրների մեծամասնության խորացման համար մեղավոր է ինքը՝ Եվրոպան: Որոշ կանոն, դրանք ի հայտ են եկել վարդուց, բայց ժամանակին միջոցներ ձեռնարկելու փոխարեն Եվրոհանձնաժողովը սպասում էր եւ լրջորեն գործի անցավ լով այն ժամանակ, երբ դրամ հասան հսկայական չափերի: Եվրոպայում անցադ գործելու սովորությունը ժառանգել են իրենց նախորդներից: Խնդիրների լուծման այդ եղանակը միջին ցածր բավարար արդյունքներ տալիս էր անցյալում, երբ Եվրոմիության անդամ ղեկավարները միջին, մինչդեռ 28 ղեկավարության առկայության դայանմաներում սվյալ գործելակերպը դարձել է անարդյունավետ:

Բրյուսելում առավել հրատաղ են համարում Հունաստանի խնդիրը: Թեեւ Ա-

Եվրոպայի թեժ աւունը 2008-ը կրկնվում է

թեմֆին օգնելու երրորդ ծրագրի վերաբերյալ համաձայնագիր է ստորագրվել, դեռ վաղ է խոսել Հունաստանի ճգնաժամի ավարտի մասին: Սեպտեմբերի 20-ին այդ երկրում կայանալիք խորհրդարանական ընտրությունները կարող են հանգեցնել ֆաղափական անկայունության և Եվրոպայում դուրս գալու նոր կոչերի:

Ներգաղթյալների հետ կապված ճգնաժամը Բրյուսելում առաջվա դեպ այնքան էլ չեն կարեւորում՝ ի սարբերություն իրավիճակին ֆաջածանոթ ֆաղափական գործիչների, որոնցից աստերի համար աֆրիկացի և ասիացի գաղթականների հեղեղը արդեն դարձել է թիվ 1 խնդիր: Եվրոհանձնաժողովում մինչեւ վերջերս սիրող այդ անխռովությունը, ըստ երեսույթին, բացարձակում է, որ խնդիրը նոր չէ, և

դալային» է համարում արեւելաեվրոպական երկրների դիրքորոշումը, որոնք հրաժարվում են ընդունել փախսականներին: Ֆաբիոսը նաև ֆննդադատել է Հունգարիային այն բանի համար, որ Սերբիայի սահմանի երկայնքով դարձրել է կառուցում գաղթականների ներթափանցումը կասեցնելու համար:

Մինչ Եվրոպայի ղեկավարները վիճում են դարձրելու և փոխանցելու առաջնությանը, գաղթականները հասնում են Եվրոպա և ցրվում սարբեր երկրներում, Բրյուսելը փորձում է հանդես գալ միջնորդի դերում, բայց ԵՄ հին ու նոր անդամներին հաշտեցնելու նրա փորձերն առայժմ արդյունք չեն տալիս: ԵՄ անդամ բոլոր երկրների ներգործնախարարները սեպտեմբերի 14-ին կփորձեն մշակել ներգաղթի հետ կապված կոնկրետ միջոցառումներ:

Դժվարությունները միջին ցածր սննեսական ճակատում: Եվրոպական ցածր երկրներ մնում են լճացման վիճակում, գործազրկության մակարդակը բարձր է, իսկ բանկերը դժվարութամբ են վարկեր հասկացնում: Ամհրաժեշտ է բարեփոխել միասնական արժույթի գոտին, սակայն բոլոր ծրագրերն ու նախագծերը ի չիք են դառնում Եվրոպայում մնացածների վեճերի ու ֆննդականների ժամանակ:

Զարմանալի չէ, որ ներկայումս ուժադրության կենտրոնում Եվրոհանձնաժողովի նախագահ ժամ-Կլոդ Հունկերն է, որը տուժել կնճի իր դաստնակալության մեկ տարին: Սեպտեմբերի 9-ին նա հանդես կգա Եվրոմիությանն ուղղված իր առաջին ուղերձով, որտեղ կդասարկի Եվրոհանձնաժողովի առաջիկա տարվա ծրագրերի մասին:

Ինչ վերաբերում է Եվրոպայի խորհրդի նախագահ Դոնալդ Տուսկին, որն այդ դաստնակալության զբաղեցնում է 2014 թ. դեկտեմբերից, նրա գլխավոր ձեռքբերումը Եվրոգոտու դադարումն է: Առաջիկա տարում նա դեռ է նույն բանն անի ամբողջ Եվրոմիությունում:

Պ. Բ.

